

نوریمان حسن زاده

زمرد قوشو

برگردان: حسین شرفی

فریمان حسن زاده

زمرد قوشو

(منظومه)

چنوبردی:

دکتر حسین شرقی دره جک (سوی تورک)

تهران (۲۰۲۴) ۱۴۰۳

Rusiya səfiri şair Aleksandr Qriboyedovun İranda qətlə və İran şahının ən qədim “Kuh-i-Nur” brilyantını Rusiya çarına üzürxahlıq niyyətilə, nüfuzlu bir heyətlə (Fazil Xan Şeyda və vəliəhd) göndərməsi barədə tarixi yaddaş.

روسيا سفیری شاعر آلكساندر قریبایدوون ایراندا قتلی و ایران شاهینین ان قدیم «کوه نور» بریلیانتینی روسیا چارینا عذرخواهلیق نیتیله، نفوذلو بیر هئیتله (فاضل خان شیدا و شاهزاده (ولیعهد)) گؤندرمه سی باره ده تاریخی یادداش.

اون سوز

زمرد قوشونون قانادلاری

من، تانینمیش شاعریمیز نریمان حسنزاده نین «زمرد قوشو» پوئماسینی دوستلوق حقیقده گؤزل بیر نغمه آدلانديرارديم .

«زمرد قوشو» گئنيش حجملی اثردير. نریمان اونو یتمیشینجی ایلردن یازماغا باشلامیشدير. یادیمدادیر... او، یارادیجی لیق ایشینین اوللرینده سوونت شعرینین آغساققالی، سؤزون اصیل معناسیندا بین اللمیللچیلیین، دوستلوقون، قارداشلیغین یورولماز جارچیسی نیکولای سئمیونویچ تیخونووا دوستلوق مکتوبو گؤندردی، اوندان مصلحتلر ایستهدی. قوجامان صنعتکار جوان قلم دوستونون بو خیرخواه نیتینی آلقیشلادی، یاخشی بیر مؤوضویا گیریشدیینی سؤیلهدی. نریمانا بیر سیرا دیرلی مصلحتلر وئردی و آغساققال اوستادین فکرلی نریمانا خیلی کمک ائتدی .

او واختدان شاعر «زمرد قوشو» نو یازیر، فصل-فصل، پارچا-پارچا قزئت و ژورناللاردا چاپ ائتدیریر. اثر مطبوعاتدا چیخدیقجا، من اونو گؤزدن کئچیرمیشدیم. پوئما اوریمه یاتمیش، منده خوش تصورات اویاتمیشدی. لاکین کلی حالیندا اثری بیر ده اوخودوم و منی توتدو. بیر ده، ایکی ده اوخودوم، گؤردوم کی، هر دفعه مطالعه ائتمه یه دیر، هر دفعه «زمرد قوشو» ندا یئنی-یئنی نقطه لر، چالارلار تاپماق اولور .

بو کیچیک قیدلریم ده هئج ده اثرین گئنیش تحلیلینی وئرمک فیکرین ده دئیلم. بو باره ده تنقیدچیلر، ادبیاتشوناسلار، بیر سؤزله، شعر ایشینین متخصصلری یازارلار. مقصدیم یالنیز و یالنیز قلم دوستومون دونیایا تزه گتیریدی اثری باره ده تصوراتمی ورقلره کؤچورمک دیر .

«زمرد قوشو» ندن دانیشیر؟ بؤیوک روس شاعری آلكساندر سئرگئیئویچ پوشکینین ۱۸۲۹-جو ایل قفقاز سفرین دن ...

یئنه دیلیندیدی شیرین کلامی،

یئنه اوریین ده اود قالانیردی

اؤزو یهر اوسته،

فقط الهامی

بئشیک دره لرده بیرغالانیردی .

آلكساندر سئرگئیئویچ پوشکین - داهی صنعتکار قفقازا گلیر. شاعر قفقازا واله اولور، تکرار اولونماز قفقاز طبیعتی، طبیعت دن ده صاف، تمیز قفقازلایلار بؤیوک صنعتکاری حیران قویور، شاعرین داخیلین ده نهنگ، معنوی چئوریلش باش وئیر. بونو مؤلفین اؤزو پوشکین حیاتینین قفقاز مرحله سی، قفقاز زلزله سی آدلاندریر. اوندا بو یئرده یاشایان خالقلارا، انسانلارا بؤیوک بیر سئوگی یارانیر. هرچند کی، پوشکین قفقازا گلرکن بعضی لیاقت سیزلر اونا افقازی پیس نشان وئریرلر. لاکین او، اؤز گؤزلریله بونون عکسینی گؤرور .

اونا دئمیش دیلر وحشی دی قفقاز،

گولله دن، خنچردن گؤزله اؤزونو .

یوخ، قلبه گؤزل لیک بخش اندیر قفقاز،

سئومه مک اولارمی اونون حسنونو؟!

زمره قوشو

پوشکین قفقازدان گئدرکن، آذربایجان تورپاغینا قدم باسیر، بو دیار اونو تپه‌دن -
دیرناغا قدر سارسیدیر، قدیم عادتلریمیز، عنعنه‌لریمیز، قوناقپورلیمیز،
مردلیمیز اورینده درین ایزلر بوراخیر .

سئودیم او تورپاغین ناغیلارینی،
یوللار قورخولیدو، داغلار دومانلی .
سئودیم آذربایجان اوغولارینی،
هم هنرلی‌دیلر، هم ایستیقانلی .
او ائلیکورکلر، او قارابیغلر،
باشقا بیر دونیایدی، باشقا بیر عالم .
«شعر — ۱»، «شعر — ۲»
یازدیم او واختلار،

سیزین سؤزونوزدو، من ایشلتمیشم .
لاکین «زمره قوشو» تکجه یوخاریدا دئدییمیز موتیولرله محدودلاشیب قالمیر.
بورادا بیر سیرا دیگر مهم مطلبلر، ائپیزودلار، مقاللار دا قلمه آلینمیش‌دیر.
حرمت‌لی شاعریمیزین «زمره قوشو» پوئماسی اصلینده خالقیمیزین طالعی
حاقین‌دا، آذربایجان تورپاغی حاقین‌دا داستان‌دیر. شوبه‌ه‌سیز کی، نریمان او
دؤورو یاخشوی اؤیرنمیش‌دیر. اثرده تاریخی‌لیک گوجلو اولسا دا، سؤزون اصل
معناسین‌دا پوئما معاصر‌دیر، بو گون‌دن دانیشیر .

مؤلف کئچمیشه سیاحت ائدیر، ۱۸۲۹-۱۸۲۸-جو ایللرده روسیه ده، قفقازدا،
آذربایجان‌دا باش وئرن بیر سیرا مهم مسئله‌لری الهام سوزگجین‌دن کئچیریر.
همین حادثه‌لرین گور دالغاسین‌دا پوشکینی، اونون بوتون مسئله‌لره، حادثه‌لره
شاعر، وطنداش، متفکر مناسبتینی گؤروروک .

قفقاز !

یئرمولووون سونگوسو ایله،

فریادی، ناله‌سی یازیلدی اونون .

پوشکین الهامینین گور سسی ایله سونرادان،

نغمه‌سی یازیلدی اونون .

شاعر نه قدر ده حقلی دیر. دوغرودان دا پوشکین قفقازدا درین، تکرار اولونماز بیر یارادیجیلیق تلاطومو کئچیریر. حس اولونور کی، او، قفقازدان ابدی بیر موضوع، داخلی بیر زنگین لیک آپاریر. حس اولونور کی، شاعر تکجه قفقاز زیروه‌لرینده دئییل، هم ده یارادیجیلیغینین ان یوکسک زیروه‌لرینده دیر: او، مطلق اؤزونون تاریخی «قفقاز آلتیمدادیر، ان مدحش اولان زیروه‌ده من» آدلی پوئتیک مانیفئستینی یازاجاق دیر. اونون وارلیغین دا آرتیق بو دوغولار دریا کیمی جاغلاماق دادیر .

یوخاریدا قید ائتدیمیم کیمی، «زمرد قوشو» بؤیوک حجم‌لی اثر دیر. عمومیتله، نریمان بؤیوک حجم‌لی اثرلر یازماغی باجاریر. بیز اونون بو استعدادینی مشهور «نریمان» پوئماسیندا دا گؤرموشوک. یعنی پوئمادا «کاروان»، «زمرد قوشو»، «محبت»، «ولیعهد»، «گولله»، «هارای»، «شاعرین طالعی»، «تورپاغین یاشیدی»، «کنیاز قیزی» آدلی فصللر واردیر. هر فصل اؤز-اؤزلیونده اولی-آخری اولان کیچیک حجم‌لی پوئمادیر و یا بؤیوک حجم‌لی شعر دیر. بورادا پوشکینله یاناشی، آکساندر قریبویئدوو، اونون باشینا گلن دهشت‌لی فاجعه، دول قالمیش اعتبارلی حیات یولداشی، متین گورجو قیزی نینا چاچاوادزی تصویر اولونور، آذربایجانین شاعر و یازیچیلاریندان عباسقولو آغا باکیخانووون، فاضل خان شیدانین پوشکینله گؤروشلری، صحبتلری قلمه آلینیر .

«زمرد قوشو» فصلینده مؤلف ساده طبیعت‌لی، کیشی خاصیت‌لی آذربایجان‌لی قالدینین حیات یولونو، طالعیینی نقل ائدیر. زمرد قوشو سؤزون اصیل معناسیندا آدسیز ائل صنعتکاری دیر. او، احترام و حرمت ائتدی انسانلارین شکلینی قیزیل

زمره قوشو

ایلمه‌لر واسطه‌سیله رنگ‌لی خالیلاردا عکس ائتدیریر و ابدیلشدیریر. پوشکینین صورتینی خالییا کؤچورور. عمومیتله، زمره قوشو دئمک اولار کی، بوتون اثر بویو تصویر و ترنوم ائدیلیر، اوخوجونون یادیندا همیشه‌لیک قالیر .

زمره قوشونون پوشکین ایله، عباسقولو آغا باکیخانوو ایله، نینا چاواواذئی ایله صحبتلری، ان نهایتی، ارضرومدا عسگری خدمتده هلاک اولان ارینین جنازه‌سینی آذربایجانا آپارماسی اوستالیقلا، صنعتکارلیقلا رسم ائدلمیش دیر .

یئری گلمیشکن دئییم کی نریمان حسن‌زاده حرمت ائتدیمیز و الهامینا ایناندیغیمیز شاعرلردندیر. اونون استعدادی قاینار بولاقدیر. حاضردا او یئتکین‌لیک دؤورونو کئچیریر. هئج کسه اوخشامایان بیر نفسی وار .

من نریمانلا دفعه‌لرله پوئزییا مجلسلرینده اولموشام. گؤرموشم کی، او، کوتله ایله، خالق ایله حرارت‌لی صحبتی، پوئتیک انسیتی باجاریر. منجه، بو، شاعرلیین ازلی و ابدی شرطی قانوندور .

نریمان حسن‌زاده محض یوخاریدا قید اولونان کئیفیتلرینه گؤره اوخوجولار طرفیندن سؤیلیر .

آذربایجان پوئزییاسینی بوتون خالق اوخویور. من اینانیرام کی، شاعرین تزه اثری اوخوجولارین اورینه یول تاپاجاق، معاصر شعریمیزده لیاقت‌لی یئر توتاجاق دیر .

جابر نوروز

پرو لوق (اونلوق)

آچیلسین گوئلرین قاشی-قاباغی،
قوی منیم سینمده چالخانسین دنیز .
ای آنا دئدییم وطن تورپاغی،
ای آتا دیاری، آنا قوجاغی،
قیز دیر سین روحومو اود نفسینیز .
خاقانی،
نظامی، فضولی بابام !
سیز توتون الیمدن -
هارایلا بیرام .
ایندی، سیزدن سونرا قلم گو تورمک،
شاعر لیک سؤزونو دیله گتیرمک
بیلیرم چتیندی،
اصیل هنردی .
چتیندی صنعتین شهرتی، شرطی .
لاکین دیله گلیب الیمده قلم،
من سیزی سونسوز دا قویا بیلرم .
بیر نغمه، بیر داستان باشلامیشام من،

صحبتي اوزاقدان باشلاميشام من،
ائله بيل نه واخندی سفر اوسته یم،
آتیم يهرلنيب، يهر اوسته یم .
گنديرم ...
يوللاردا قار-توفان منيم،
جان يئرین، جانداکی هيجان منيم .
قاباقدا يوخوسوز گئجه لريم وار،
هاردا گئجلديم، اوردا يئریم وار .
فکرلی گورونسم اينجيمه سينلر،
منيم کيمليگيمي منه دئسينلر .
ائله مطلبلر وار - دئمه لييم من،
دئمه سم نچييم،
کيمم، نيم من؟!
بیر آز واخت آييريپ قولاق آسسائيز،
کلاميم شيريندي، داريمخماز سينيز .

محمد آراز .
خالق شاعری

کاروان

«...محافظة ضابطی... دئدی کی، ایرانین سارای شاعرینی مشایعت ائدیر و منیم خواهشیمه گوره منی فاضل خانا تقدیم ائتدی

آ. پوشکین

من کی، گورمیشدیم بو یولو- ایزی،
قافقاز داغلاریندا، بیر خوش ساعتدا
طالع گوروشدوردو هر ایکیمیزی.^۱

آ. پوشکین

جوشقون آزادلیغی قانونلار ازیب، بویه سیخار،
وحشی بیر قوومو حکوم بویه یاکار، بویه بیکار .
دردلی قافقاز دا بو گون بویه جوشور حدتله،
اونو یاد قوهلر ازدیکجه آغیر دهشتله.^۲

آ. پوشکین

تزه جه قالخمیشدی دلی بیر کولک،
بولودو گویلردن تمیزلییردی .
پوشکین، اوریننده باشقا بیر ایستک،
آتینی فکرلی مهمیزلییردی .

بو يوللار، بو يئرلر بير ذوق-صفا،
قارليبيدي داغلارين بير اوزو هله .
ماي آبي اولسا دا، سرت ايدي هاوا،
سازاق دالاييردي اوز-گوزو هله .

شاهين شيغييردي، قارتال اوچوردو،
جيغيرلار ايچينده تزه گول-چيچك .
اوزاقدا بير جيران هور كوب قاچيردي،
گوئی اوتا قونموشدو بير آغ كپنك .

يئنه ديلينديدي شيرين كلامي،
يئنه اوربينده اود قالانيردي .
اوزو يهر اوسته، فقط الهامي
بئشيك دره لرده بيرغالانيردي .

چاي نئجه آغارير ...

خالص گوموشدو،
يا قالاي چكيليپ اوسته سولارين؟!
هاردانسا آدلاري ياديندا دوشدو
سئنات ميدانيندا قتل اولانلارين .

جزاسي نه ايدي، بيليردي شاعر،
كيم دئيير بو عادي اومو-كوسويدو .

قافقاز اوردوسونا گلیردی شاعر،
پوشکین، - پاسکئویچین «کؤنوللوسویدو».»

قوی اسسین داغلارین سرین کولی،
توریاغین خوش عطری اونون بسیدی .
وطن، وطن دئین شاعر اوری
وطنین - ان بؤیوک اراضیسیدی .

اونا دئمیشدیلر وحشیدی قافقاز،
گولله دن، خنجر دن گؤزله اؤزونو .
یوخ، قلبه گؤزلیک بخش اندیر قافقاز،
سئوممک اولارمی اونون حسنونو؟ !

اوردا نه معریفه، نه بیر قاناچاق، -
اونا دئمیشدیلر بیر یاخشی دوشون .
بیر کندن کئچنده گوردو او، آنجاق
یوز قاپی آچیلیر
بیر قوناق اوچون .

داغلی سینه سینده ایستی بیر اورک،
قلب آچیر سسینده دولاشان آواز .
یانانا سو وئر، آجانا چؤرک،
یئمه سن،

ایچمه سن کوسندی قافاز .
ریادان، مکردن، بهتاندان اوزاق،
طبیعت روحونو ازیزلیبیدی .
آرابیر دریندن نفس آلاق
آتینی فکرلی مهمیزلیبیدی .

* * *

داغ یولو داریبیدی، کاروان گلیردی،
او هارا گئدیردی، هاردان گلیردی؟!
ضابطی سسلیرر :
-بری باخ، بری،
او کیمدی، نچیدی، هارایا گئدیر؟
-فاضل خان شیدادیر،
سارای شاعری،
جناب شاهزاده نی مشایعت ائدیر .
گئدیر قلبینده صلحه،
دیلینده الله،
سارایدا شهرتی، آدی بلیدی .
ایران شاهزاده سی تفلیشده صباح
قراف پاسکئویچله گوروشمه لیدی .
پوشکینین خبردن یوخدو خبری،
کیم اولوب، کیم قالب بیلیمیر او، هله،
سونرا سوروشاجاق بیر-بیر او هله،

سونرا ائشیده جک او، بو سفری .

نه قراف، نه گوروش، نه شاهزاده دی؟!
سیخدی سؤز بیغینی بیر آن شاعری .
بیر شئیده جملشدی فکری، دقتی،
ضابط شاعر دئدی، ایران شاعری .

بیر تبسم گزدی اوزده، دوداقد،
دویدو سینه سینده بو اودو، کوزو .
خوش بیر تصادف دو، - دئدی، - بو داغدا
ایران شاعریله گوروشمک اوزو .
اوریم نییسه دویوب، حس ائدیب،
سعدینین سسی وار بلکه سسینده؟
ان بویوک قیسمتدی بعضا تصادف
بیزیم عمر و موزون سالنامه سینده .

ضابط،

زحمت چکیب دوشسون قوی یئر،
دی کی، روس شاعری پوشکین ...
- دئیرم .

سارای شاعرینین باشیندا پاپاق،
لاکین،
بارماغیندا نه داش-قاش، نه زر .

سر تدي باخيشلاري بير قدر، آنجاق
گؤزونون نورونا اورک ايسينر .

گاه آتلييا باخير، گاه دا ضابطه،
«بو يول آدامينين ديليي ندير؟»
هله بيگانه دير او، بو صحبتته،
سوالي-جاوابي اوريينده دير .

-او، شاعر پوشکيندي،

عزيز، محترم ...

-شاعر؟

جناب ضابط، رجا ائديرم،
دئيين، زحمت چکيب بير يئرہ دوشسون،
بيزيم بو گؤروشہ سيز اولون شاهيد .

بئله بير تصادف،

يا بئله بير گون

نئجه ده آز اولور عمرده... ضابط .

ضابط گولومسيير :

-سؤزون دوغروسو،

شاعر پوشکينين ده بودور آرزوسو .
خواهش ائلدي کي، سيز دوشسينيز،
الله راست ساليبدي،

گۆروشسینیز .

قافقاز داغلاریندا

بئله... ناگاهان،

بو خوش تصادفدو، جناب، دوغرودان .

* * *

قافقاز !

یئرمولوون سونگوسو ایله

فریادی، ناله سی یازیلدی اونون .

پوشکین الهامینین گور سسی ایله

سونرادان نغمه سی یازیلدی اونون .

او، والی اولدو،

بو، واله اولدو، -

مغلوب بیر اولکه نین اسیری اولدو .

بو - بیر روسیانین ایکی سسیدی،

قافقازین - یئرمولوو گونلریدی بو،

قافقازین - بو، پوشکین مرحله سیدی .

یئرمولوو - روسیانین اوجقار یئرینده

گلیب قرار توتدو باشی هاوالی .

پوشکینین «سئچیلیمیش اثرلری»نده

یازیلیب اونون دا ترجمه-حالی .

«یاری تاجر، یاری حضرت،
یاری مدریک، یاری نادان،
یاری آلچاق، اما اینان،
تام اولاجاق او، نهایت.»^۳
شاعر لر گؤر وشدو ...
سو وشدو داغ-دره،
هر کس اؤز قلبینده دانیشدی، دیندی .
ضابط بیر ده باخدی ایکی شاعره
سو کوتو ترجمه ائده بیلمه دی .

دوشوندو بیر آز دا یاخین گلرک،
سیر ائتدی بیر الفت مقصدی ایله .
پوشکین ائله بیلدی شیدا دئییل تک،
گؤر و شور هم حافظ،
هم سعدی ایله .

پوشکین

ایران شاعرینه حرمت، احترام،
فارس دیلی دنیا دا باشقا بیر اووسون .
من اؤز طالعیمه چوخ میننتدارام،
بیلمز دیم،

بئله بیر تصادف اولسون .
استاد فردوسینین وطنی ایران،
اوردا چیچک لنن شعر، صنعتدی .

حافیظلر، سعدیلر... نئچه یارادان،
زیارته لاییق بیر مملکتدی .

فاضل خان

سؤزونوز، شعرینیز گلیب ایرانا،
گلین اؤزونوز ده... بو، دعوتیمدی .
بوردا گورمییمسه سیزی، اینانین،
منیم گوروشوم یوخ، زیارتیمدی .

* * *

دانشدی بیر قلبین حرارتیله،
گؤزوندن بیر دورنا دستهسی کئچدی .
فاضل قوجاقلادی شرق عادتیه،
اورین اوریبه ایستیسی کئچدی .
داغلار آلقیشلادی بو ایلک صحبتی،
آه، داغلار نه مغرور، نه ووقارلیدی .
بوردا -

بو الفتین صلاحیتی،
تورکمنچای صلحوندن اعتبارلیدی .

فکری اوزاق گئتدی،

بو دم چوخ اوزاق،
ضابطین بییننده رایلر مختلف .

میدان اوخوموشدو هامییا بیر واخت،

میداندان کناردا قالان

بو حریف !

ضابط سورونموشدو هر اوزو اوسته،

بیزیم خدافرین کؤرپوسو اوسته .

گؤزونده ایندی ده اوخونور قورور،

ائه، جهنم اولسون، او، هر کیم اولوب !

پوشکین - روسیانین قورورو بودور،

بیر آد بیر تورپاغا ائمبلئم اولوب .

اؤپور ساچلارینی داغلار کولی،

الهام سینه سینده بیر بولاق کیمی .

بیر شاعر بئینینین فکر شیمشی،

یوز قلبه نور ساچیر چیل چیراق کیمی .

بلی، ائشیتیمیشدی فاضل بیر زامان،

بو الهام صاحبی کیمدی، بیلیردی .

پوشکین -

روسیانین قلبیندن قوپان

ائله سسیدی کی، ائشیدیلیردی .

بوزلاری اریدیر سؤزون نفسی،

سؤزله یاندیریلیر اورکده اوجاق .

سَنّات میدانیندا عصیانین سسی
تبریزه، تهرانا چاتمیشدی بیر واخت .

او واخت آلیشمیشدی حسی، دو یغوسو،
حقیقت دیلینین ایلک صحبتیدی .
بلکه روسیایا گلکم آرزوسو
شاعرین چو خدانکی بیر حسرتیدی؟
او گُوروش،
او صحبت،

او یول، او کاروان
سونرا صحبتلرده یئتیشدی بیزه .
ابدیت اولدو تصادف اولان،
یازدیق ادبیات تاریخیمیزه .

لاکین آیری سالدی شاعری ایللر،
طالعین غریبه قسمتی اولدو .
فاضل خان حاقیندا ان بؤیوک اثر
پوشکینین یولوستو صحبتی اولدو .

دویدوم بؤیوک قلبین اولوبتینی،
سانکی ال ائلدی منه یایلیقلا .
او خودوم «ارضروم سیاحتی» نی
فاضل خان آدیندان میننتدارلیقلا .

فاضل خان

حيف، گوروشوموز اوتري اولدو،
نه يئرین،

نه گویون خبری اولدو .

بیر ده .

عزیز پوشکین، تبریزدئم من،

قدیم آذربایجان مملکتیندن .

نقاشلار، رساملار وطنی تبریز،

او دا صنعت کیمی پاکدی، تمیزدی .

تبریز بازاریمیز،

گوی مسجیدیمیز

ان قدیم معمارلیق عابدیمیزی .

شانلی تاریخیمیز، اوز آدیمیز وار،

شاعر حضوروندا من دئیم گرک .

بیزیم ده اوچماغا قانادیمیز وار،

سمامیز یوخدو کی، جؤولان ایلیک .

اسیر بختیمیزه پاییز کولیی،

دؤورانی باشقادی چرخی-فلیین .

سؤزون سلطانیغی،

باکره لیبی

شیخ نظامیله قورتاردی یقین .

پوشکینین فکرینده آچیلدی سحر،
دانشیدی سسینده، سۆزونده مارق .

پوشکین

قطران تبریزیدن منه دئییلر،
فرانسیز دیلینده

بیر خیلی قاباق .

میصراعلار اوبرازلار سیلسیله سیدی،

وضنده، آهنگده گۆزلدی سۆزلر .

تبریزین او واختکی زلزله سیدی،

قالیبدی شعرینده بو واختا قدر .

سیزین دیلینیزده دئییرلر هله،

فرانسیز دیلینین ظریفلیگی وار .

بیر ده ائشیتیمیشم،

سیزین دیل ایله

بوتون یاخین شرقی دولاشماق اولار .

تبریزین

دئییرلر سویو، هاواسی،

اوفوقو گۆرونور یاز سماسیندا .

وئرگیلی وصف ائدیپ داشقین آرازی

مشهور «ئئنییدا» پوئماسیندا .

فاضل خان

ضابط، سيز دئيبن كي،

فاضل خان دئيبر،

- وار اولسون دوھاسي بو قيمت اوچون .
- بير گون قطرانلاري يئتيرن ديار
- اونو ياد ائدجک بو دقت اوچون .

شيرين کلاملاري گزه جک ديل-ديل،

سوسان اورکلري سالاجاق سسه .

دنيادا بير هنر ياشايان دئييل،

شاعر قلميله وصف ائديلمه سه .

ضابط، هئي ووروشوب قيش ايله باھار،

دنيا يا گاه چيس، گاه شاختا دوشوب .

نه واخت دوغولوبسا، اصيل صنعتکار،

هر خالقين شهرتي او واختا دوشوب .

* * *

فاضل خان بير عنوان آلير آخيردا،

اوريبى تزه دن دؤيونور بو دم .

يازير ساغدان سولا،

او، خيردا-خيردا،

عرب الیفباسی اویونور بو دم .

اوریبی دولویدو ...

سوسدو نه ایسه،

آنلار نئجه کئچدی، ایشه باخین بیر .

«مطلق گله جه یم گؤروشونوزه،

اورمو سووقاتییلا... الوداع، شاعر .»

پوشکین جاواب وئردی :

«الوداع، فاضل !»

او قالدی اؤز شاعر دنیا سی ایله .

الوداع! - سؤیله دی داغلار ائله بیل،

قایالارین عکسی - صداسی ایله .

باخدی آرخاسینجا گئدن کاروانین،

باخدی آرخاسینجا دوزون - دنیانین .

یانیردی هارداسا ضعیف بیر اوجاق،

داغلار نئچه یئردن یولو اییردی .

گون باتیر، تفلسه نه واخت چاتا جاق؟

آتینی قارانلیق یئدکلیردی .

ز مرد قوشو

پوشکینین یولدا دوستو قریبایدووون تابوتو ایله قارشیشاماسی و عباسقولو آغا
باکیخانوو ایله تانیشلیغی.

«...بیزیم ان یاخشی آداملاریمیز خبرسیز-اترسیز آرامیزدان یوخا چیخیرلار.»
آ.پوشکین

حیاتین سس لری گوشوم دا هپ فریاد ائدیر.

محمد هادی

«...بیزیم عباسقولو.»

آ. قریبادوف

اینانا بیلمه دی قولاقلارینا،

بیر ده خبر آلدی :

-نئجه... نه دئدین؟! -

بیر ده - تابوتودور، - دئدی لر - اونا

سفیر آلتکساندر قریبایدین .

دنیا گۆز لرینده قریبیلشدی،

سما ایکیلشدی، یئر ایکیلشدی .

سو بودو بدننی نئجه پیس اولدو،

وطنداش صنعتکار وطنسیز اولدو .

گۆردو کی، از لدن بو دنیا شردی،

اۆلدورن بشردی، اۆلن بشردی .

پوشکین

نئجه قارشیلادی گۆر منی داغلار،

یولوم گۆر هارادان هارایا دوشدو .

«عقلدان بلا» نی یازان صنعتکار

اۆزو ده عقلدان بلایا دوشدو .

ائله بیل دنیانین بد ایلی اولوب،

هر دو یان اورکده مؤهنت گۆرورم .

ایندی ذکالیلار شوبهه لی اولوب،

یالینیز

رتبه لیه حرمت گۆرورم .

روسیا یوردونون بۆیوک اوغلودور،

گۆر نئجه قاریشدی

شهرتی یاسا .

من بیر وخت دئمیشدیم: او، عقلیدیر،
بدبختلیک گؤزلییر اونو هارداسا .

بیر وخت، ایران ایله محاربه‌ده،
اونو چاتدیردی‌لار شانا، شهرته .
گؤزل شاعر ایدی،
مشهور دیپلومات،
ائه، اونو گولدوروب آغلاتدی حیات .

* * *

چاتیب قاشلارینی باخدی ضد ایله،
بو یول – کاروان یولو، تابوت یولویموش .
شاعر فاضل خانین،

شاهزاده ایله

تیفلیس سفرینین معناسی بویموش؟!
دانشماق ایسته‌دی، سوسدو بیر آنلیق،
سونرا تأسفله یول چکدی گؤزو .

پوشکین

او وخت باخیشیندا بیر نیگارآنلیق،
بیر آز دا تهلوکه دویدوم من دوزو .
کئچیردی عمرونو بو یولدا، ایزده .
بیر گولله نئجه ده هدفه دییب .
بعضا سایلمیریق ساغلیغیمیزدا،

تعریف قبریمیزه دئییلیر، حیف !
بسله دی قوینوندا اونو بو تور پاق،
قار دوشدو او یولا، او ایزه بعضا .
سئوینن بیر قلبی قلبن اوخشاماق
چیخیر یادیمیزدان نه ایسه، بعضا .

بودور طالعییمیز،

سون منزلیمیمز،
تابوتدا گۆر نئجه عزیز اولوروق .
آجی سۆز دئمه یه هوسکاریق بیز،
واختیندا – خوش سۆزه خسیس اولوروق .

* * *

قافقاز !

اورینین سۆزو شاعرین،
کیم دو یار توراجین قریب سسیندن .
هله خبر سیزدی اؤزو شاعرین،
سککیز ایل سونراکی فاجعه سیندن .
هله بیر ایشی وار،
یازماق – یاراتماق،
او هله یول گئدیر داغ کندلریله .
قافقاز آغلایاجاق شاعره بیر وخت،
صبوحو شعرینین شاه بندلریله .

ایز وار – قوما دوشور،

صحرادا قالیر،

کئچیر نئچه یولدان یوللاری عمرون .

کیمی – الهامییلا دنیادا قالیر،

کیمی – او الهاما داش آتدیغیچون .

فکرلی دورموشدو یئندیینده آت،

هاوا توتولوردو، شر قاریشیردی .

سانکی قوجا دنیا – بو قوجا جلالاد

قوروبا چاندیقجا فاغیرلاشیردی .

داها قیزدیرمیردی گونون نفسی،

درین دره لرده ماوی بیر آخشام .

قارتال قانادیتک داغین کؤلگه سی

کندلرین اوستونو اؤرتموشدو تامام .

«سلام... عزیز پوشکین – ...»

بو ناگاهان سس

آییلندی شاعری درین خیالدان .

قانریلیب گوردو کی، دوروب اوزبوز

مایور موندیرینده داغلی بیر جاوان .

باخیر هیجانلی، اوریی سشده،

غمی – گؤزلرینین قاراسیندادی .

آتین قانتارغاسی - بهرین اوسته،
قام چی - چکمه سینین بوغازیندای .

پوشکین

مایور، تصادف دو بلکه بو آخشام،
اوشودوم داغلارین بوز نفسیله .
بیر آز سیزدن قاباق قارشیلاشمیشام
بیر قلم دوستومون جنازیله .

بیلیمیرم نه سیرردی طبیعتده بو،
تئز گئدیر استعداد صاحبلریمیز .
سفیر آلتکساندر قریبایدوو، -
یقین تانیمامیش اولماز سینیز سیز؟

بلی. مرکبدی حیات دوغرودان،
بیری آز یاشاییر،
یانیریق اونا .
بیری ده خاطره دانیشیر اوندان، -
دئییر یاخشی، یا پیس، اؤز انصافینا .

بیر آلماز پارلاییب سؤندو ائله بیل،
بیر آن دومانلاندی او ماوی گؤز لر .

مایور

بیز چؤرک کسمیشیک
اون ایل، دوز اون ایل،
خیر-شر گؤرموشوک ...
شاعر، خیر-شر .

ایستهدی دئسین کی، او، هدفیدی
نئچه خبیث قلبین -

ایستهدی دئسین، -
«تور کمنچای صلحو»نون موللیفیدی،
من او تراکتاتین ترجمه چیسی .
اوریی دولویدو صحبت آچماغا،
نیطقی توتولموشدو ائله بیل آنجاق .
بوردا ترجمه-حال دانیشماغا
نه هوس وارییدی، نه امکان، نه واخت .

مایور

خبر یا بیلمیشدی چو خدان تفلسه،
سیزی گؤز لیبردیک اوردا هامیمیز .
بیردن اوریمه دامدی نه ایسه،
گلیب قارشیلادیم،
تک قالما یاسیز .

گئدک، آلتکساندر سئرگئییچ، گئدک،
لنگیسک یوللاردا ایتیب-باتاریق .
بیر آز آغیر اولور - تابوندو او یوک،
برک سورسک آتلاری، گئدیب چاتاریق .

* * *

بیر احترام دویدو هر کلامیندا،
پوشکین جاواب وئردی: - گئدک، بویورون .
او قیمت ده وئردی اؤز عالمینده
نزاکت حسینیه بو گنج مایورون .

ائله بیل داغیلدی قلبینده کی غم،
باخدی قارا گؤزه بیر رغبت ایله .
آدینی سوروشدو آستاجا بو دم،
-عباسقولو، - دئدی او، حرمت ایله .
آتلاری سوردولر، داغی آشدیلار،
یولدا بیر آتلیلا قارشیلادیلار .
گوموش قانتارغانی چکیب بو آرا،
حربی سلام وئردی آتلی مایورا .
سونرا بیلدیردی کی، سیز بیواختسینیز،
اونلار تیفلیشه دی .

چوخ اوزاقسینیز .

بو یاخین کندلرین بیرینده قالاق،

صباح، آلا-توران قالخیب آتلاناق .

مایور فکر لیدی، پریشانیدی،

دوستون طالعیندن نیگارانییدی .

قوناق اولماسایدی

او، «یوخ»، - دئیردی،

گئجه صبحه قدر آت سییردردی .

چاتاردی تفلیسه هامیدان قاباق،

- تانیش اول، پوشکیندی بو عزیز قوناق .

بیزیم شاه اسماعیل ختایی کیمی ...

شاه یوخ،

روسیادا شعرین شاهیدی .

سما اوریبی وار، اولدوز عالمی،

یولوستو دؤندوک کی، تیفلیس اوزاقدی .

قوجا دوشوندو کی، نه ماراقلیدی،

«عباسقولو آغا بلکه حاقلیدی؟»

روسون سالداتی وار، بیر ده سونگوسو

روسون شاعری ده؟ ...

بیلمزدیم دوزو .

قافقاز آدمیدی اوزدن ائله بیل،

یوخ، اما قافقازا او بلد دئیل .»

تسللی وئریدی قوجا اؤزونه،

اوزونده تبسم، باخدی اوزونه .
پوشکین ده گۆردو کی، او فکرلیدیر،
سۆز دئمک ایستتیر، دیلینی بیلیمیر .

* * *

بیر حیطه آت سوردولر،
یوز حیطه سس دوشدو، سس .
چاغیردیلار: آی فیلانکس !
اُشیتدیلر، یویوردولر،
اوزنگیدن یاپیشدیلار،
گۆروشدولر .
لولییندن سو تۆکدولر،
یویوندولار،
چکمه لری سویوندولار .
آدلادیلار باخا-باخا،
اؤن اوتاقدان یان اوتاغا .
یئریدیلر گبه اوسته،
خالی اوسته .

یئریدیلر
چمنلرین گولو اوسته .
باخدی پوشکین،
او قورخدو کی،
کینکلر اوچوشارلار،

اليكلر وار گبه اوسته، -
هور كوشرلر، قاچيشارلار .
چيچكلر وار گبه اوسته،
ازيلرلر، بوزوشرلر .
هر ايلمه سي، -
موغاماتين
اوخونماميش
زنگوله سي !
نئچه رنگ وار بير گبه ده، -
يوز موسيقي،
يوز آهنگ وار بير گبه ده .
كيم دئيبير كي،
بير اوتاغا دنيا سيغماز، -
بير گبه يه كؤچورولوب
بوتون قافقاز .
آمان الله !
بو رنگ ندير... ايشيق ندير !
طبيعته - بو طبيعت،
گؤز لليه - بو گؤز لليك
علاوه دير .
بو صنعتي، صنعتكاري
خبر آلدی بؤيوك شاعر .

آیاغینین باشماغیلا،

دوداغینین یاشماغیلا

بیر قادینی گؤستر دیلر،

دونوب قالدی بؤیوک شاعر .

اونا دئمیشدیله وحشیدی قافقاز،

گولله دن،

خانچالداں گؤزله اؤزونو .

یوخ، قلبه

گؤزللیک بخش ائدی قافقاز؛

سولار عکس ائلییر اونون حسنونو .

قافقاز !

روسیانین «یستی سیبیری»

کیم اونا آد وئریب، کیم بلد ایملش؟ !

او ایندی گوردو کی،

قافقاز سفری

نچه تمیز قلبه سیاحت ایملش .

مایور صنعتیندن دئدی قوناغین،

یوز قلبه نور ساچدی بیر قلب آتشی .

ضعیف ایشیغیندا دوردو چیراغین،

پوشکین - روسیانین شعر گونشی .

بیر آز آلنی گئنیش،

بویو گوده رک،

گۆزونده

ایلنیل بیر کدر دورور .
اوزادیب خطینی جنسیندک،
قالین دوداگییلا برابر دورور .

پوشکین

بو عادی گبه دیر ان بؤیوک اثر،
یارادان – ساده بیر قادین الیدی .
منیم عنوانیما دئییلن سؤزلر
اونون شرفینه
دئییلمه لیدی .
پوشکینین گۆزونده
گولودو بیر باهار،
دئدی - :

غریبه دی داغلی حسینیز .
قوناق اولدوغومدان خبرینیز وار،
اسیر اولدوغومدان خبرسیز سینیز .
صنعتین سرری ده بو حکمتده دی،
بودور اوریین ده دعاسی بلکه؟
صنعتی ابدی اطاعتده دی
انسانین نزاکت قایداسی بلکه؟
گبه نین رنگلری دینه بیلردی،

- قادینین بیر کلمه سؤزو یوخ ایدی .
- اورک یوغرولموشدو بو دو یغولاردان .
- او، زمرد قوشویدو قولسوز، قانادسیز .
- اوز-اوزه دورموشدو ایکی صنعتکار،
- بیری - اؤز آدیلا،
- او بیری - آدسیز .

- شاعر حیران قالیب، قادین لال دورور،
- حیادان تیتریبیر یارادان اللر .
- بئله جه دورسون مو؟ -
- عصمتی قویمور .
- گئتسینمی؟ -

- قوناغین خاطرینه دیر .
- یوخ، قوناق حساسدی، او قلبی دویور،
- باخیر ائو صاحبی نابلد کیمی .
- گبه سی یوز دیلده نغمه اوخویور،
- اؤزو سکوت ائدیر طبیعت کیمی .

پوشکین

- لاییق اولاجامی سنین آدینا؟ -
- بیر جه کیتاییم وار، بودور هدیم .
- یازیر ایکی کلمه: «استاد قادینا»، -

هانسی کیتابییدی دئیہ بیلرم .
خالی دا - قافقازین بیر گوز گوسویدو،
قادین اوریینین شئریتیدی .
پوشکینین یازدیغی اورک سؤزویدو،
بلکه ده شاعرین ضمانتیدی؟

نلری، نلری، داها نلری،
آنا باباسینی خاطر لاییردی .
قدیم عادتلری، عنعنلری،
کندلی دنیا سینی خاطر لاییردی .

دوروردو گؤزونده آرینا قاری،
اونون تیکمه لری، توخومالاری،
ساپلاردان هوردویو جانلی نغمه لر ...
«نه اونون ال ایشی، نه بو گبه لر
هله بیر سرگییه قویولما ییبدی
بونلار اوخونما ییب، دو یولما ییبدی ...»

اوچور اوزاقلارا شاعرین فکری،
گوره سن قریبه تصادف ندیر؟
مایور دانیشیر کی،
گبه دن بیر
قراف پاسکئو بیچین منز یلینده دیر .

خالیلا بزه یب بوتون بیر دیوار،
ناخیشلار دیلینده مدحیه اولوب .
بیر محل آدیندان آپاریبیدیلار،
قرافا آد گونو هدیه اولوب .

قوجا

عباسقولو آغا اؤز بالامیزدی،
اونون هر گلیشی بایرامیمیزدی .
گذارى دوشنده بیزه هر دفعه،
قونوم-قونشولار دا گلر، گؤروش .
عادتدی، قوناغین اؤزو بیر ائوه،
سسی-صداسی دا یوز ائوه دوشر .

سن ده... عزیز قوناق، یادیندا ساخلا،
قوناق قدم باسسا، ایل بوللوق اولور .
بیز تانیس اولوروق اول قوناqlا،
سونرا بو تانیشلیق قوهوملوق اولور .

دئییردی سسینده، سؤزونده ماراتق،
پوشکین چای ایچیردی، قوجا دئییردی .
دؤشکجه اوستونده «بارداش» قوراراتق،

قوناغا حرمتله گولومسييردى .
شاعرين قلبينده باشقايدى هوس،
لاکين سينه سيني اوشودوردو بوز :
قوجا... بو قادينين آد گونونده بس
قراف نه گؤندردي؟ ..
نيه سوسدونوز؟ !
قوجانين قاشيندا، کيرپينده دن،
فکرينين ديليله نسه دئييردى .
ماهود پئنجينين قولتوق جيبيندن
قليانين چوبوغو گؤزه دييردى .
اونون اوتوروشو ائله بيل بو دم،
عصرله، زامانلا حاق-حساب ايدى .
بئله عاليجناب، بئله محترم
سوسماق - يوز سوالا بير جاواب ايدى .

گلدی بی قفیلدن اوریی دیله،
آغزی اووسونلویدو، سینه سی دولو .
قرافین هدیه آلماسی ائله
بیزه مکافاتدی بو ساعت، اوغلوم .
بیزیم طالعییمیز، حیثیتییمیز ...
داها آغارتمادی او قلبی تمیز .
قوجا نئجه دئسین، نئجه، بيلمه دی،
قوجا قوناقلاردان کئچه بيلمه دی .

دئمک ایستیپردی :

« كنده تالانديق،

طالع رحم ائلدى، يئنه دولانديق .

قرافين حرمتى قالسين اؤزونه،

بوردا كول اوفورور ائلين گؤزونه .

عادت-عننمیز قوبولوب لاغا،

دیلیمیز، دینیمیز قوبولوب لاغا .»

روشوت اؤیردیدی هر گلن بیزه،

«هدیه» آدیلا وئرک تغلیس لیه ...

دوندو دوداغیندا بیر ایستی نفس،

«قوناقلار یورغوندو، هئچ یاخشی دوشمز .»

قوناقلار یاتدیلا،

یئرلر یانبايان،

اونلار تک قاپی یوخ، اورک آچدیلا .

بیر گبه نظری چکدی او باشدان،

یهرین ترکینه باغلامیشدیلا .

او گبه قادینین بیر تهفه سیدی،

بارماقلار اونو دا ناخیشلامیشدی .

بیر یوردون گؤزلیک خریطه سیدی،

پوشکینه یادگار باغیشلامیشدی .

سيز شاهيد اولدونوز، الوداع، داغلار،
بیر زمرد قوشو وار، بوردا قانادسیز .
دایاندی اوز-اوزه ایکی صنعتکار،
بیری اؤز آدیلا،
او بیری آدسیز .

شاهزاده (ولیعهد)

ایران شاهزاده و فسرورانه بن شاعر فاضل خان له
یا بن قبیله اورت ائنه ی و تریزبورگ سی

واخت چاتیب،
بیز یئنه بیر محبتله،
انسیت باغلاباق، دوست اولاق گرک .
اولوب-کئچنلری مهری-الفتله
ایندی اونوماغا چالیشاق گرک.^۴

سعدی

(ایران شاهینین چارا گؤندریدی مکتوبدان)

فاضل خان

بودور شیخین مزاری،
من دئدیم او تور یاق،
بوردا بیز، والا حضرت،
بیر آز آیاق ساخلایاق .
ابن محمد ایلیاس
ابن یوسف نظامی !
گؤر نئجه ده پوزولوب
مزارینین نظامی !
سلام، شیخ !
سلام، استاد !
بهشت اولسون او دنیادان .
زیارته گلیمشیک
بیز ایران تور یاغیندان،
فردوسی دیاریندان .

سی

«کهنه سؤز استاسی، او توسلو شاعر،
سؤز گلینلرینی بزه دی بیر-بیر .
...نظامی بو سؤزه دوزرکن گوهر،
قلمدن سیلیندی قلم گؤرنلر »...

شاهزاده

قبیردن سس گلیر... فاضل، ائله بیل
تورپاغین دیلی وار، داشین نفسی .

فاضل خان

شاهزاده، دانشان نظامی دئیل،
سیزین قلبینیزی دی ...

قلبین اؤز سسی .

بؤیوک شاعر لرین یانیندا هر واخت،
انسان اؤز قلبینی دینلییر آنجاق .
بو مزار،

شاهزاده، قالین کتابدی،

تورپاغا دوشه لی بو یئری بزه ر .
دنیا دا آختاریب گنجه ده تاپدی
دیریلیک سویونو -

بؤیوک اسگندر .

قیلینج یوخ، بو قلم دادینا چاتدی،

اؤلندن سونرا دا اونو یاشاتدی .

بیر واخت یئر اوزونو دولاشدی سسی،

ایندی بئش آرشینلیق یئری وار... یاتیر .

یئر اوسته یاشاییر سؤز خزینه سی،

یئر آلتدا گور نئجه خضندار یاتیر !

شاهزاده ...

دوغروسو دیشدیم بو گون،
فکر وئر مزاردان گلن او سسه .
سؤز – ملت آدیندان دانیشماق اوچون
شاعره وئرلیبر... قالان هئچ کسه .

* * *

ندیر او شیریلتی، ندیر او ساحل،
اوردا یئر یاریلیب بیر دره دوشوب .
آخیر گنجه چایی .
اوردا ائله بیل،
خمسه دن بیر مصراع چؤلله دوشوب .

چیخ گنجه چؤلونه، یا شیخ دوزونه،
بیر آدا – ابدی خاطره دوشوب .
گۆی گۆل گوزگو توتوب گۆیون اوزونه،
ائله بیل او بویدا گۆی – یئر دوشوب .

بوردا سکوت یاشار، او طرفده سس،
کولا باخ – دوزله تک بره دوشوب .

بولودلار قوینوندا گورونور کیز، –
شاعره – گور هاردا مقبره دوشوب .

* * *

- شاهزاده دقتله باخدی فاضله،
دوشن باشداشینی سوزدو، دینمه‌دی .
فاضل خان
دوزلتمک مرامی ایله
ترپتمک ایسته‌دی، داش ترپنمه‌دی .

فاضل خان

- آغیردی، شاهزاده ...
اولمور گوٴتورمک،
تورباغی دا اوفسون، داشی دا اوفسون .
دیرینین دنیا‌دا صاحبی گرک،
گرک... اوٴلونون ده بییه‌سی اولسون .

- پوزدو اوٴز عمر ونو او، یازا-یازا
سوٴز ایله یاریلدی پولاد بیسوتون .
توزا باخ... باشداشی اوستونده توزا،
فکریم توزا باتدی بوردا بوسبوتون .

* * *

- کاروانی ساخلایبب ناماز قیلدی‌لار،
تانری درگاهیندان راضی قالدیلار .
آرادا «بسم الله»»

« الحمد لله »،

- تفلسه چاتیریق، الله پناه - .
- فاضل نیگاراندی خسرو میرزه دن،
- شاهزاده بو قدر دالغیندی، ندن؟

خسرو میرزا

- فاضل، درک اولونمور دنیا دوغرودان،
- سفير ده بو يوللا گلدی بیر زمان .
- کارواندا ترکمنچای راضیلاشماسی،
- سونرا پتربورقدا چارین ایمضاسی .
- تیفلیسده سفیرین ملک و دولتی ...
- أوزو یاشامادی بو سعادتى .
- نینا - اون بئش یاشدا آپیارچاسییمیش،
- شاعر لر دوز دئییر :
- باخت دا یازیمیش .

فاضل خان

- شاهزاده، سیزین ده آزدی یاشینیز،
- عقل یاشدا دئییل،
- باشدادی یالنیز .

خسرو میرزا

ایندی ده کارواندا «شاه آلماز» گئدیر،
تهرانندان - پیتئره گیزلی یاس گئدیر .
سفیر، پاسکئویچین یازان اییدی،
البته، او یانیب-تؤکولملیدی .
یاخین قوهومویدو آرواد طرفدن،
سفیر شاعر اییدی... باشقاییدی روحن .

«تاریخی سنددی بو گوندن بئله،
سفیرین یازدیغی بو مقاویله .»
منه دئدیلمر کی، پاسکئویچ اؤزو،
شاهین ساراییندا دئییب بو سؤزو .
یاقوب مارکاریانین نیدی نیتی؟ -
شاهین خضنداری قاچدی خلوتی .

سفیر قایتارایدی خاینی گرک،
اؤزونون باشیندا چاخدی بو شیمشک .
خزینه نین سرری - اصلینه باخسان،
آغیردی خزینه اوغورلاماقدان .

اؤزو اؤز حکمونو یازدی ائله بیل،
توتسایدیم، آساردیم من او قدداری .
قارپال دا قاچیبدی -

قدیمده فاضل،

- بؤیوک اسکندرین خزینداری .
- تاریخ لعنتلییر منجه، اونلاری .

فاضل خان

شاهزاده، مدریکدی هر کلامینیز،
حقدی بو یولونوز، بو مرامینیز .

خسرو میرزا

چوبوقلا دؤیدولر آلهیاری خانی،
او قان ایستییردی، تۆکولدو قانی .
منیم شاه بابامین یاخین قوهومو،
آلدی جزاسینی ...
قوهوملوق بومو؟
هله میرزه مسیه نه گونه دوشدو،
مجتهد – اۆلکه دن سورگونه دوشدو .
گرک بیز چاندیراق چار نیکولایا،
بیزی باغیشلایا،
باغیشلامایا ...

* * *

بیر قوجانین گلیشینینی
گۆرمه دیلر،
اونا سلام وئرمه دیلر .

قوجا

یول اوستونده کاروان گۆردوم،
کارواندا بیر نشان گۆردوم،
دئدیم یقین قایدیدی
• روس سفیری
خیلی چکدی اما اونون
• بو سفیری
قوجا باخدی ولیعهده،
فاضل خانا،
باخیشدی یلار –
اوخشامیردی نه بو اونا،
نه او بونا .
گتیردی چیچکلری
قوجا سپدی قبر اوسته،
لپیر سالدی لپیر اوسته .
* * *

فاضل خان باخیردی بیر دقت ایله،

شاهزاده دورموشدو خیلی صبر سیز .

قوجا

اوغول... هاردانسینیز،

کیمسینیز بئله؟

نه من خبر آلدیم، نه سیز دئدینیز؟

فاضل خان

عمی... پتئربورقا سفریمیز وار،

تهراندان گلیریک بیر نیت ایله .

* * *

قوجا سلام وئردی، سلام آلدیلار

شاهزادهیه لاییق بیر حرمت ایله .

قوجا

قوی یئری گلمیشکن بیر سؤز دئییم من،

سؤزدن اینجیمیین سیز آنجاق، اوغول .

هله بیر سفیردن، بیر شاهزادهدن

خیر گؤرمه ییبیدی بو تورپاق، اوغول،

باشقا نیتلهدی یقین بو سفر؟

ائه بیر ده... تۆکولن دولمایاجاق کی .

گرک خاطرینیزه دیمه سین... اگر

سوروشسام، داوا-زاد اولمایاجاق کی؟

اۆزوم شاهیدیم قانلی ایللرین،
اوز- اوزه دایاندی بوردا قوشونلار .
قاجار اوردوسویلا گلن فیلترین
آیاغی آلتیندا قالدی بو مزار .
سونرا دا یئریدی چار اوردولاری،
گدالار داغیتدی بو شاه مزاری .
بیزیم اوستوموزدن اسدی بو یئلر،
نه قدر درد بیغار بو اورک، اوغول .
قبری

گنجه لیلر گۆتوره بیلر،
ایسته سه، لاپ بوردان کۆچوره بیلر،
گنجه نی هارایا کۆچورک، اوغول؟
خمسه سی ملته شان- شهرت اولوب،
مزاری گۆر نئجه خجالت اولوب .

* * *

دریب نفسینی دئییردی کیشی،
سوسدورماق اولمازدی،
قوجا «نحس» ایدی .
قوجا بو توریاغین تعصوبکشی،
قوجا بو مزارین کئشیکچیسیدی .

قوجا

گلدی روس سفیری بورایا بیر واخت،
جاوان آدام ایدی... سیز یاشدا، بئله .
دئدیم یئنه گلن سفیر اولاجاق،
گلدیم کی، گوروشوم بو کاروان ایله .
من او واخت گوردوم کی،
او، شیخی سئویر،
بیر مقام آختاردیم سؤز دئمک اوچون .
بوردا مأمورلارا پول وئردی سفیر،
بو اوچوق مزاری گؤتورمک اوچون .
دئدیلمر شاعردی... گؤزل تبی وار،
بیر گورجو قیزیلا ائولنیب گلیر .
گوردوم من اوزوم ده :
گؤزل قلبی وار،
قافقاز آدامینا ایسنیشه بیلیر .

* * *

سوسدولار ...

آرادا نه سمیر، نه سس،
نئجه دئسینلر کی، سفیره اوز -
کارواندا قان حقی - شاه آلماز گئدیر،
کارواندا داغلاردان آغیر یاس گئدیر .
تاریخ دیله گلدی، بوردا قولاق آس،

دئير؛ كيمدن كيمه او، يادگاردى .
گندير پتئربورقا ان بؤبوك آلماز،
اوستونده اوچ شاهين امضاسى واردى .

شاهزاده

قوجا بيلسىدى كى، سفير ناگهان
تهراندا قتل اولوب... سن منه اينان،
او، بيزى بورداجا داشا باساردى،
بيزيم قبريميزى اوزو قازاردى .

بير شئيه حيرانام اما دوغروسو،
قوجانين سؤزونه-صحبتيه باخ .
فاضل، آذربايجان كندليسىدى بو،
قلبينده سفيره رغبتينه باخ .
اولومدن قورخوم يوخ بير ضرره بئله،
يوخ، اولوم او قدر قورخولو دئيبيل .
اينان كى، سفيرين آناسى ايله
گوروشمك .
اولومدن آغيردى، فاضل ...

فاضل خان

منجه... ال قالدیرماز روسیا بیزه،
بؤیوک ملتترین قلبی دار دئییل .
سفیرین قتلینه گلدیکده ایسه،
ایران... بیلیرسینیز... گناهکار دئییل .
اما قریبه‌دی دوزو، بو عالم،
او، شیخین قبرینی دوزلدین دئمیش .
ایشه باخ .
بو اوچوق مزارلا باهم، -
اونون اؤز مزاری دوزلمیمیش .

شاهزاده

نه قدر اولسا دا، داشدی بو آلماز،
سفیری روسیا منجه، اونوتماز .

فاضل خان

شاهزاده،
دئییرلر تیلسیمدی آلماز .
اونو گزديرنه خاتا توخونماز .
دئییرلر، تورپاغین قیمتی بودور،
آلمازی یوخدورسا،
تورپاق یوخسولدور .

نادر شاه آلمازی ایتیردی ایران،
روسیا بیر شاعر اوغلونو، اینان .
آلماز دا نادر دی، شاعر ده نادر .
بیری یئردن چیخیب ...
بیری دفن اولور .
بو دنیا ازلدن ائله بئله دی .
دنیا دا ازلدن بئله سحو اولور .

* * *

ندیر قبیر اوسته بو سؤز – بو صحبت؟
یئرلردن، گوئلردن چکیلیب ایشیق .
شاهزاده دوشونور قلبینده الفت .

شاهزاده

فاضل، بیز دئییه سن اوفسونلانمیشیق .
گاه مزار دانشیر،
گاه قوجا، گاه بیز .
یوخسا، باشا چاتیپ بو سفریمیز؟

* * *

فاضل آنلادی کی، لاپ چو خودو سؤزو،
تلمسک لازیمدی... واخت آز، یول اوزاق .
قوجایا ال وئردی شاهزاده اؤزو،

اۆپدو او اللری فاضل خان آنجاق .

قوجا فکر وئردی :

فاضل گوّده رک،

شاهزاده قالخیبدی

تزه چینار تک .

قارا قاشلاری وار، ایری گوّزلی

بوردا او گوّزلیرین یوخدو بنزری .

لاکین پریشاندى خیالی، هوشو،

اوچان باشداشینا

باش اییب فاضل .

قوجا بئله یوزدو: بونون دوروشو،

اونون دا باخیشی... اؤزونون دئییل .

قوجا

اوغول، قاییدانباش سیز اونوتمایین،

منیم خواهشیمی اوجوز توتمایین .

سفیره دئیین کی، دورور او مزار،

قوجا دا گنجه ده گوّزلییر اونو .

سیز دئیین،

دئسنیز، اؤزو تانییار،

گلنده، قوی بوردان سالسین یولونو .

دئین کی، بیر قوجا گۆزلیبر اونو ...

* * *

سفرلری

اول-آخیر

تیفلیسیدی .

خسرو میرزه

شاهین عزیز

نوه سیدی .

تیفلیشده

نه دئیر دیسه،

شاهین گیزی

تؤبه سیدی .

پاسکئویچه

هدیه لر، -

بو دا شخصی

تهفه سیدی .

بو یولوستو

عذرخواهلیق، -

سفیره

قان عوض ایدی .

* * *

مسکوايا چاتان کیمی،

همین سحر عذر ایسته بیب

باش ایدیلر،

بیر قاپیدا

خجالته .

بدبخت قادین دونوب قالدی

بیر حیرتله .

آجیسینی، آغریسینی

ایندی دویبدو بو حیاتین .

بیر آز اول خوشبخت ایکن،

بیر آز سونرا بدبخت قادین .

دونن سفیر آناسییکن،

بو گون تابوت ییسیدی،

بو گون قارا گئیسیدی،

بو گون آغی دئیسیدی .

نیطقی باتدی بی قفیلدن،

دوداغیندان قان آخدی، قان .

بئله سکوت گورممیشدی

نه شاهزاده،

نه فاضل خان .

شاهزاده

دیوان توتدو طالع سیزه،

گلمیشیک کی، شریک اولاق
بیز ان آغیر غمینیزه .
بیر اولکه نین ائلچیسى بیز،
دیلى بیزیک،
اولو ایکن دیری اودور،
دیری ایکن اولو بیزیک
اوغلونوزون اوزینه .
آتین بیزی
آسلانلارین، پلنگلربن
قفسینه .

* * *

شاهزاده نین خواهیشینه
های وئرندی بیر مملکت .
بدبخت قادین سوسدو فقط،
اوریینی ایسیتمه‌دی سؤزو یادین .
بو، ابدی بیر فریادین .

فاضل خان

آغلامیشیق،
گؤز یاشینی
بو یوللاردا ایتیرمیشیک .
گؤزوموزو قوروتموشوق،

گتیرمیشیک .

گیروو گلن

شاهزاده‌دی،

قرارینیز... خانیم... ندی .

* * *

فاضل ائله دوشوندو کی،

قادین ایندی باغیراجاق،

امدادینا چاغیراجاق

روسیانی .

ساچ یولاجاق،

اوز جیراجاق،

آغلایاجاق،

هیچقیراجاق .

آساجاقلار لاپ بو گئجه .

روسیادا اؤلجکلر

روسیادان خبرسیزجه .

نه ایراندا بیله جکلر،

نه تبریزده، نه تهراندا

بیله جکلر .

لاکین اونلار

مات قالدیلار .

نه روسیا بیر سؤز دئدی،

نه آناسی .

قدیم ایران شاهلارینین
شاه آلمازی
بزه یه جک ایندی قیزیل
تاختی-تاجی .

داها چارین
سفیره نه احتیاجی ...
باخیشدیلار شاهزادیله،
واخت آز ایدی، قیسا ایدی .
قوجاقلاشیب آغلا یاردی
ایکیسی ده
بیر آز مقام اولسا ایدی .
بدبخت قادین
بو باخیشی گوردو آنجاق .

آمان، الله !
خاطرلادی دؤزولمز بیر
آغری ایله :

او دا بئله باخیشمیشدی
سون مقامدا
سفیر گئدن اوغلو ایله .
اونون غملی گؤزلرینی
خاطرلادی :

«اورک گئتمیر، گئتمیر، آنا،
او جهالت یوواسینا - ...»

- سۆزلرینی خاطرلادی .
- «گئت، - دئدی، - گئت .
- بس وظیفن، سفیر آدین -..
- بیر آز شهرت ایستیرمیش
- یقین او واخت
- بدبخت قادین .
- مغرور توتدو قامتینی،
- فقط یئنه دومان آلدی،
- چیسک اؤرتدو صورتینی .
- او، باتیندن اوچولوردو،
- تؤکولوردو،
- کرپیچ-کرپیچ سؤکولوردو .
- قورودولار آیاق اوسته
- سحر-سحر، -
- او اوچ نفر،
- اوچوق ائوین سوتونونا
- بنزه دیلر .
- اورکلری بورودو چن .
- گنجه ده یول گۆزلیپردی
- قوجا هله، -
- او، سفاریش گؤندر میشدی
- شاهزاده دن .

اٲلچى

تٲرپورق . مان شاد . بن گوندرى شق مى مکتوب و شه ازه فسرو امره بن ريه
ه ماتورو له گوروشو .

واخت چاتيب،

بيز يٲنه بير محبتله،

انسيت باغلاياق، دوست اولاق گرک .

اولوب- کٲچنلرى مهرى-الفتله

ايندى اونوتماغا چاليشاق گرک .

سعدى شيرازى

خسرو ميرزه جاوانبيدى،

آشيب- داشيردى .

نيكولايين قبولونا

حاضرلاشيردى .

او سارايين بو سارايا

شاه ائلچیسیدی،

گتیردی «شاه آلماز» دا

قان عوضی ایدی .

شاهزاده نین هر آددیمی

اؤلچولملیدی،

خوش مراملادئیدی سؤز

خوش گلملیدی .

تبریزین ده، تهراین دا

تاپشیریغیدی .

اؤلنن ده، قالانن دا

تاپشیریغیدی .

شیرازینن سؤزلرینی

ازبرلیردی .

سؤز آغزیندا اوشویوردو،

او، ترلیردی .

مسئولیت اؤزو ده بیر

قابلیتدی،

من دئدییم مسولیت -

صمیمیتدی .

او دا بلکه سوددن گلیر،

سومو کدن گلیر؟ -

حاقدان گلن نه گؤردومسه،

اور کدن گلیر .

عقل-کمال صاحیبیدی -
الله وئرگیسی،
او تهرانی خاطر لاتدی،
بیر ده تبریزی .
«شاه دئدی کی،
اوزوموزون
خجالت تری،
آنجا ق عذر ایستمکله
یویولا بیلر »...

شاهزاده نین اوزوندیددی
چارین نظری،
باشقالاری
تاماشایا
تؤکولموشدولر .
شاهین شخصی مکتوبونو
شاهانه وئردی،
شاهدان چارا نه گتیردی،
داها نه وئردی؟
اونو تاریخ کیتابلاری
سادالایبیدی .
تاریخ دئییر؛ شاه تالانیب،
چار تالایبیدی .

تورکمنچاییین خر جلا رینه

برابر اولوب،

تاریخ دئییر؛ فتحعلی شاه

• بیر تهر اولوب .

غضبیینی گیزلتمه ییب

• عباس میرزه دن .

«ایروانی، ناخچیوانی

ایتیردی ندن؟

پاسکئویچین قوشونلاری

دولدو تبریزه؟

سفیر اوندا یاخین ایدی،

دوست ایدی بیزه؟ ..»

امپراتور ممنونویدو

– ایندی بیر قدر،

پتر بورقا شاهزاده نی

• گؤندر میشدیلر .

سئویلیردی او شهره

• گلدیی گوندن،

چار راضیدی، شاهنشاهین

• بو سئچیمیندن .

بیر خانیم دا آغ علینده

بوللور بیر اینک،

- ساغ گۆزونه، سول گۆزونه
توتوب باخیردی .
او گۆزلرین سئلرینه
دوشوب آخیردی،
الله، الله خسرو میرزه
گۆزه گله جک .
شاهزاده نین سۆزلرینه
محل قویان یوخ،
او گۆزلری گۆرن چوخدو،
باخیب دویان یوخ .
خانیملارین تبسمو
چیچکلنیردی،
شاهزاده ده دانیشدیقجا
فرحلینیردی .
فاجعه نین آلت قاتینی
واراقلاییردی،
سفیرین سون ساعتینی
واراقلاییردی .
دونن یاددان چیخانلاری
یادا سالیردی،
او، سارایی سویا چکیر،
اودا سالیردی .
توکنمیردی شاهزاده نین

سۆزۈ-صحبتى،

چار آرادان گۆتورموشدو

بو اداوتى .

ياشيل لئنتلى بريليانىت دا

باغيشلادى چار،

پتربورقدان شاهزاده يه

. قالسين ياديگار .

شاه قوشونو، چار قوشونو

. اوز-اوز يديلر .

شاه دا، چار دا گئجىكردى،

. تلسسيديلر .

بیر توپ دینسه، چتین اولور

. آغزینی یومماق .

دوننه دۆن،

بو گونو گۆر،

صاباحا دوز باخ .

محبت

ذروم داغنا آذربای عسکرلره پوشش بن صد و، شاه بن سفر دن ا. ه ق
قوتما ی .

ارضرومون گدیینه واراند،
اوندا گوردوم بیرر-بیرر قار گلیر .
دئدیم، اوغول، گل قاییداق بو یولدان،
خان اوغلودو، گوردوم اونا آر گلیر .

«اصلی و کرم» داستانیندان

«Я помню чудное мгновение».

A.S.Пушкин

"Gözəl bir anı xatırlayıram."

A.S.Puşkin

"گوزل بیر آنی خاطر لاییرام"

آ.س. پوشکین

بیر چادیرا بیغیشمیشدی

اود باخیشلار،

قارا قاشلار،

قارا بیغلار .

پوشکین دئدی، آی اوشاقلار،

بیر حکایه دئیین منه،

یا بیر داستان،

سیزین قافقاز حیاتیندان .

پوروچیکین جوشدو قانی،

دئدی، – شاعر، من دانیشیم

سن دئدیین او داستانی .

* * *

...قار دیزیندن،

غم گؤزوندن

گلدی کرم،

دده کرم .

اصلی دئییب هارا یلادی

او، یول بویو .

ارضومدا اصلی دئدی

بوتون عالم .

بیر گؤز لین

آدیددی بو .

قیزیل اوزوک بارماغیندا،

- گوموش کمر بئلينديدي .
- خان کرمين سفيل آدي
- خان اصلينين ديلينديدي .
- ساچلارينين جيغالاري
- سیرغاسييدي – ترپنيردي،
- کرم گوروب دردلنيردي،
- کئشيش گوروب دئيينيردي،
- کئشيش قارا گئيينيردي .
- قاچيرديردي ائل-ائل قيزي،
- چرلديردي گوزل قيزي .
- يالواريردي تانييانلار،
- ائشيدنلر... اونا غرض، –
- وئرسين قيزي .
- او وئرميردي، او ناتاراز !
- خان اوغلويدو اول کرم،
- سونرا اصیل ديوانيدي .
- دنيادا بير اصلي واردی،
- قالان نه وار، بيگانيدي .
- هر گوروشو بير آيريليق،
- هر سئوينجی بير غم ایدی .
- کرم، دده کرم ایدی .
- اصلي دئير کرم بير ده،
- قاي اوجور بو هاراي .

سن دئمه، قار قایاسییمیش

• اوچان قایا .

ارضروما یاغان او قار،

ایکی آریق چیین اوسته

• توتور قرار .

• اول کشیش، ایندی ده قیش .

کرم اوندا دئییرلر کی،

• بو داغلارا قارغاییمیش .

دئییبمیش کی، نه یاز گلسین،

• نه گون دوغسون گوروم سنه .

نه چیچیین، گولون بیتسین،

نئیلیمیشدی کرم سنه؟! !

اصلی دئییب قار آلتیندا

دایاندیقجا،

دئییرلر کی، قار ارییب -

• اصلی دئییب او یاندیقجا .

قارا ساچلا قارا باتان،

آغ ساچ ایله چیخیب سونرا

• قار آلتیندان .

ائه، تانینماز اولوب کرم،

• نه او اوزو، نه او سسی .

اصلی گوروب تانیمایب

• «اصلی!» دئییب گلن کسی .

قارا کشیش،

حکیم ایمیش،

بیر زای حکیم .

کرم دئییر بیر دیشیم وار،

برک آغریبیر، چک، آی حکیم .

کشیش چکیر،

کرم دئییر اوفولداییب :

آغرییان دیش قالدی، حکیم،

آیریسینی چکدین، حایف ...

اصلی بیردن تانیبیر کی،

بو، کرمدی،

کرم ایندی یاری سئوینج،

یاری غمدی .

گلیب تاپیب اونو بو گون .

دیشلرینی چکدیریرمیش

خان اصلیه باخماق اوچون .

قیشقیریر کی، دایان، آتا !

سن نئیلدین، آمان، آتا !

اوتوز ایکی دیشینی ده

چکدین، آتا !

اوریمی سوکدون، آتا .

دایان، دایان، گوروم آتا !

بو کرمدی، کرم. آنا !

* * *

پوشکینی برک توتدو کرم صحبتی،
قیوریم ساچلاریندا الی دولاشدی .
شاعر «اصلی»، – دئدی،
«کرم»، – سؤیله دی،
بیزیم دیلیمیزده دیلی دولاشدی .

پوشکین

هر کسین قلبینده بیر غم وار دئمک،
کیم دئییر اور کده دومان، سیس اولمور .
هاردا محبت وار – کرم وار دئمک،
کرم ده – دنیا دا اصلیسیز اولمور .

محبت انسانا تزه آد وئریر،
سئونلر همیشه ایکی آدلیدی .
سئونلر همیشه استعدادلیدی،
یالنیز سئومه ینلر
بیزه درد وئریر .
عشقین آغریسی وار، سئونه وئرین،
دؤزر آغریسینا... خوش اولار اونا .

عشقين آجیسی وار، سئونہ وئین،
ایچر شربت کیمی... نوش اولار اونا .
محبت - رنگیدیر یازین، باہارین،
یانان اور کلره سرین سو اولوب .
دنیا دا ان بؤیوک صنعتکارلارین
محبت بیرینجی مؤوضوسو اولوب .

* * *

پوشکین دانیشیردی، سؤزو چوخ ایدی،
قلبی ایسیدیردی نفسی یازین .
شاعرین سررینی بیلن یوخ ایدی، -
عشقیله یانیردی او دا بیر قیزین .
کلامی دوزلویدو، صحبتی قیسا،
اؤزو دنیاگؤرموش بیر لوغمان کیمی .

ائلچی گئتملیدی بیر ده او قیزا،
شاعر، ارضرومدان قاییدان کیمی .

مسکوا گؤزه لی قونچارووادان،
بیر آز اینجیک ایدی، بیر آز نیگاران .
پرشان اولموشدو شاعر دنیاسی،
آچیب کیمه دئسین ناراز یلیغنی؟

قیزی وئرمیشدی قیزین آناسی،
پوزموشدو دنیانین تارازلیغینی .
هله «سوجینیتئل»^۵ هآد قویموشدولار،
سئون اورینه اود قویموشدولار .

پوشکین

پوروچیک، تشکر بو صحبت اوچون،
بوتون سئونلرین بیردی عادتى .

پوروچیک

یقین آلكساندر سئرگئیئویچین
اورینندن اولدو کرم صحبتى .
ایلیب مایورا دئدی آستادان،
پوروچیک آیاغا قالخدی سونرادان .
بیر چینار اوجالدى ائله بیل بو دم،
ارضروم داغیندا بیتدی او یئردن .
او صورت،

او کورک،

او بوی،

او گؤرکم

پوشکینه داغ کیمی گؤروندو بیردن.

پوشکین

منجه،

گۆز اؤنونده دورماق شرط دئييل،
گرک بير آن اولسون گۆز گؤرمک اوچون .
گۆزلسن، پوروچيک... سن ده ائله بيل
دنيايا گليبسن سئويلمک اوچون .

سن گيرمه دؤيوشه... قولاق آس منه،
اويوشمور بو توفنگ، بو اوز، بو خنجر .
بيليرم، عزراييل سنه توخونماز،
سنگرده بو حسنون حاييفدى، ايتر .
بو دا محبتدى .

توپلار ديننده

ديل بيلير، سؤز قانير مگر او گولله؟
سنه ديمهسه ده، سنين سيننده
کرمه، اصلويه دير او گولله .

پوروچيک

اوندا، عزيز شاعر، «کرمى» اوسته،
من بير هاوا چاليم، سيز قولاق آسين .
قلبي وار،
روحو وار،
ديلى وار سازين،

دانشسین اوریین بو غمی اوسته .

پوشکین

کیمین اوریینده بیر دوینغو وارسا،
دئمز اورک سسی اوتری سشدی .
محبت دنیاذا یئتیم قالارسا،
بیر قلبین آغریسی بیر عصره بشدی .

* * *

جاوان پوروچیکین یول چکدی گؤزو،
پوشکینین اوستونه گتیردی سؤزو :

پوروچیک

شاعر، ائشیتدیک کی، تلسیرسینیز،
یقین، بو یوللاردا لاپ بئزیرسینیز؟

پوشکین

قافقازلی جاوانلار، هنرورسینیز،
سیزین گولوشلردی قافقاز نغمه سی .
هرنیز آیریجا بیر اثرسینیز، -
بو ائپوپئیانین دوغما حیصه سی .
سیزین - من گوردویوم شجاعتینیز،
سیزین مردلیینیز، یا عادتینیز

هله روس شعرینده وصف ائدیلمه ییب،
بیلمه یین ائشیدیب، بیلن «بیلمه ییب» .
یوخ، منی پاسکئویچ باشا دوشمه دی،
قایت، روسیا یا لازیمسان دئدی .
یاریمچیق قایتاردی بو سفریمدن،
اونون قولتوغوندا نئجه قالیم من؟
باشقا بیر ضابط ده بیر آز ارکیانا،
یئردن سوال وئردی تلسیک اونا؛
-شاعر، قنیم اولسون سیزین جددینیز،
اما اینینیزی دیشمدینیز؟
گلندن؛ آت اوسته،
شلیا پا باشدا،
یاپینجی چینینده،
بو داغدا- داشدا .
ضابطه، سالداتا اوخشامادینیز،
یوخ، یوخ... بس ائلییر شاعر آدینیز .

پوشکین

نیه؟
اوزیمه سالداتلار گئییر،
منه «خریستیان کشیشی» دئییر .
او گون بیر یارالی تورک چاغیریردی،

سنگردە قالمیشدی، گۆردوم آغیردی .

اٹله بیلیدى كى، حكیمم، نیم،
منى گۆندریبلر، كمك ائلیم .
سيزین كۆنوللور سیخیلیردیلار،
بیلمدیم، اونلارین دیلمانجی وارمی؟
توركلر یانیردیلار- یاخیلیردیلار،
«قارداش دا قارداشا ال قالدیرارمی؟»

اسیر تورک پاشاسی باشقا سۆز دئدی،
منه تانیسیندان عمر ایستهدی .

اول کیملیمله ماراقلانیردی،
سونرا کیتاب کیمی واراقلانیردی؛
«شاعرله هر گۆروش - بیر سعادتدی،
اما سعادتله اۆزو حسرتدی .

اصل درویشدیلر - یئرسیز، وطنسیز .
بس اوندا بیز کیمیک؟

بدبخت بندنیز؟

رتبه دن اۆتری ...

یا بیر آد اوچون،

دریدن- قابیقدان چیخیریق هر گون .
ان بۆیوک حاکمله عینیدی شاعر،
هامی، گۆرن کیمی اونا باش اییر .»

قالدی حاقی پاشا منیم یادیمدا،

فکری آزادییدی،

اسیر اولسا دا ...

پوشکین پوروچیکی سئودی اورکدن،

شاعر بیلمه دی کی، اونا نه دئسین .

شعر حصر ائلدی - سؤزو ایپکدن،

یار پاغا بوکدو کی، اؤزونه وئرسین .

«دؤیوش شهر تینین اسیری اولما،

سن ای جاوان اوغلان، یانما بو روحلا .

قانلی دؤیوشلره گئدیپ آتیلما،

«قاراباغ»^۶ دئدیین قاراگوروهلا .

«اؤلوم یاخالماز بیلیرم، سنی،

دئمه، بو قیسمتدی، من نه بیلیرم .

عزراییل گۆره جک گۆزلیینی،

آمان وئره جکدی سنه بیلیرم .

اما من قورخورام، - بیر شئیدی قورخوم،

دؤیوشلر زامانی ایته آرادا؛

سنین گۆزلییین، یا مغرورلوغون،

ایته من گۆردویوم آبیر-حیا دا .»

* * *

عباسقولو بیی کیمسه سسله دی،

بیر قادین گلیردی، یئرشینده سرر .
پوروچیک دئدی کی، یقین اصلیدی،
کرمین سسینی ائشیدیب گلیر .

قادینین اوزونده پاییز چیسسی،
گؤزونون یانلاری قیریشیق ایدی .
چینینه دوشموشدو قارا اؤرییی، -
ساچی دا - فکریتک قاریشیق ایدی .

لاکین وقارینی او هئچ ایمه دی،
دایاندی بو عصمت مجسمه سی .
-عباسقولو آغا ...

بیرجه سؤز دئدی،
الوستو تانیدی مایور او سسی .

عباسقولو آغا

بئله، خیر اول... سیز بورالارا؟ ..
قادین جاواب وئردی تمکینلی، مغرور :

قادین

قوجانین مئیدینی گلدیم آپاریم،
پاسکئویچ بیر کسی یاخینا قویمور .
بئله باخماییدی او، بیزه گرک،

بیزده ده اورک وار، اورکده حس وار .
کنددن گوټورولسون جنازه گرک،
یټردن چیخمامیشیق،
عاد تیمیز وار .

* * *

هر شئی آیدین اولدو مایورا آرتیق،
قوجا جبهه لرده اولوبموش ... یازیق .
اما او، هر سؤزدن بیر تهر اولدو،
سیخدی بیر طرفدن - ناموس، عار اونو،
او بیر طرفدن -

پاقونلار اونو،

آغ اوزو دیشیب بوز مرمر اولدو .
سویودو بوز کیمی او اوز، او آلین،
بیر آن ائله بیلدی گویدن قار تۆگور .
خصوصی امریله فنلدمارشالین
نئچه چین آلیبدی، نئچه تشکر .
ایستیر خاطرینی او ذاتی - عالی،
بیر سفره باشیندا چۆرک یئیبدی .
عباسقولو بیه

قرافین دیلی

دایما «هه» دئییب،

«یوخ» دئمه ییبدی .

اٲله بیل کیچیلدی، دارالدی عالم،
بیر باشقا دون گئیدی گۆزونده جبهه .
قادین بیر طرفده دایاندی بو دم،
او بیری طرفده -

قراف، وظیفه .

بیر خالقین دیلمانجی، ترجمه چیسی
قادینین اؤنونده سوسدو بیر آنلیق .
گلدی قولاغینا قوجانین سسی،
یٲنه او گولر اوز، او مهریبانلیق .
«عباسقولو آغا اؤز بالامیزدی،
اونون هر گلشی بایرامیمیزدی .

سن ده... عزیز قوناق، یادیندا ساخلا،
قوناق قدم باسسا، ایل بوللوق اولور .
بیز تانیس اولوروق اول قوناقلا،
سونرا بو تانیشلیق، قوهوملوق اولور «...»

قادین

اونا چاتدیرین کی، هله بیر کسین
هٲچ واخت گٲتمیشم آیاغینا من .
منی باشا دوشمور ...
باشا دوشمه سین،

گلمیشم قوجامین سوراغینا من .

او کند گلیشیمی بیلسیدی اگر،

تؤکولوب قویمازدی .

آغیردی بو یول .

منی بو چؤلله - بو قارا خبر

اؤزومدن خبرسیز گتیریب، اوغول !

گلمیشم قوجامین دوشوب ایزینه،

بیزیم دردیمیزه او، بلد دئییل .

اؤلن ایگیدلرین خاطره سینه

اونا چاندیرین کی،

بو، حرمت دئییل ...

دولاشدی اوزونده بیر خفیف کدر،

گیزلیجه اوشودو قلبی بو آرا .

بلی - آد وئریبلر، روتبه وئریبلر،

حقوق وئرمه ییبلر فقط مایورا .

مئیدی ایسته سه گئدی قرافدان،

ایندی «هه» دئیرمی عالی کوماندان؟

تورکون طرفینه کئچیبسه قوجا،

خواهش ائل مک ده مشکل اولاجاق .

اما زمر د قوشو تاکید ائلییر،

قوجانین مئیدی منیمدیر، - دئییر .

اونون نظرینده حاقلیدی قوجا،
چونکی تورک اوغلونون اوغلویدو قوجا .
گۆزوندن اوخوندو وئردیی قرار،
آلیشدی، توتوشدو، اودلاندى مایور .
چینیندن آشاغی باشدی پاقونلار،
چینیندن یوکسکده دایاندى مایور .

عباسقولو آغا

خواهش ائدجه یم، آنام، من اؤزوم ...
قراف پاسکئویچه
منیم بو سؤزوم ...
گرک ...

پوشکین

-زمرد قوشو -!
قادین تانیدی،
یادیندان چیخسا دا پوشکینین آدی .
شاعر اولدوغونو بیلیردی آنجاق،
بیر ده بیلیردی کی، شاعر غریبیدی .
پوشکین - ائشیدنده - اؤلوبدو قوجا،
قراف دا

خواهشی رد ائله ییبدی،
چیخار تدی باشیندان شلیا پاسینی،
داغلاردا قوجانین توتدو یاسینی .
عباسقولو آغا ایدی باشینی،
گۆرمه دی قادینین او، گۆز یاشینی .
آستا دئییندی کی، بو نئجه ایشدی؟
دنیا نئجه دؤندو، نئجه دییشدی؟
نه واخت آپاردیلار، خبر بیلمدیک؟
نئجه گلدی-گئتدی عسگر... بیلمدیک؟

* * *

قادین دا سوسوردو دؤزوب بو داغا،
سوسوردو قلبینین دردی-سریله .
ارلی گونلرینده گلن قوناغا
باخیردی، دول قادین نظر لر بیه .
یوخ، داها بو گونلر
او گونلر دئییل،
بونلاری دئمیه دیل ایستیردی .
او، هله بیلمیردی میت-ار دئییل،
قرافا اود وئریب، کول ایستیردی .
قادینین بیرینجی ظریفلیگی-ار !
ظریفلیک ایتیریر ار ایتیرنلر .

قادینین بیرینجی طالعیدی ار،
بختینی ایتیریر ار ایتیرنلر .
قادینین قادینلیق لیاقتی - ار !
قادینلیق ایتیریر ار ایتیرنلر .
سوویور ائو-ائشیک، بوز اولور یاتاق،
قادین یئتیم قالیر اوشاقدان قابق .
دول قالماق - یئتملیک نیشانه سیمیش
ار - قادین عمرونون کاشانسیمیش .

* * *

چادیرا گلدیلر،

چادیر - چادیردی،
چادیر - بوداق اوسته پاییزا قالان
نهنگ بیر یووانی خاطرلادیردی .
عسگر اللریدی اونو یارادان .
قله لر ایتیردی گوئیون قاتیندا،
دیپی - آخشام ایدی،
زیروهسی - سحر .

چادیر اوجالیردی قایا آلتیندا،
بو دا بیر «زیرویدی» گیزلتمیشدی لر .
نه دومان توتوردو، اونو نه ده چن،
گونئی طرفیدی چادیر بو یئرین .

پاسکئويچ گوردو کی،
پوشکيندی گلن،
اؤزو قاباغينا چيخدی شاعرین .
گوروب مایورو دا، باخدی ضد ایله،
قادیندا جملشدی فکری، دقتی .
چادیرا آپاردی نزاکت ایله،
اما باشقا سمته چکدی صحبتی .

پاسکويچ

جبهه دن اوزاقدا دولاشین باری،
جناب آلکساندر سترگئیئويچ، سیز .
گندیر سیرامیزدان روس اوغوللاری،
ان یاخشی، سیراوی ضابطلریمیز .
سیزه رحیم گلیر ...
جبهه - جبهه دیر ...
بیزه گرکسینیز -
جمعیت، وطن ...
قدیم تورک قیلینجی - بو، هدیه دیر،
اما... گندسینیز گرک جبهه دن .
شاعر آچیق دئدی اؤز نیتینی،
تابوتون یئرینی خبر آلدی او .
بیر قادیق قلبینین اذیتینی
قرافا ساده جه باشا سالدی او .

بوردا ایکیلشدی روسیا بیر آن،
اوز-اوزه دایاندی حکم، فضیلت .
قراف - روس چارینین دئدی آدیندان،
پوشکین - روس خالقینین آدیندان، فقط .

پاسکویچ

شاعر، اینانمایین سیز داغلیلارا،
دوغما جیلیدینده یاد اولور اونلار .
دینلری عینیدیر ...
دوشنده دارا،
سنگردن سنگره آتیلیر اونلار .
قوجا تورکیه یه قاچماق ایسته ییب،
سنگردن قالخاندا او عصیان دئییب .
بیر سالدات ووروبدو اونو آرخادان،
گرک ... سورگون اولسون ائوی اولدان !
قاچاقلار قاچیردیب همن مئیدی،
نه کونووی گوروبدو ...
نه من ... مئیدی .
چارین سیاستی حاکم دیلینده،
قرافین اؤنونده شاعر چاشیردی .
ارضروم داغینین قارلی بئلینده
جاوانلار دؤیوشه حاضر لاشیردی .

اونلارين قلوبنده - دوستلوق، صداقت،
سوويوق باخيشلاردان بولانميرديلار .
بونلارين قلوبنده - شوبهه، خيانت،
اؤلومه گئدنه اينانميرديلار .
اؤدون آت بئلينده چيخان اوغوللار،
بوينو وزنه ليلر، بوغوبورمالار
اؤه دؤنوردولار تابوت ايچينده،
شيمشكسر سؤنوردو بولود ايچينده .

پوشكين

چوخ سوردوم آتيمي دره ده، دوزده،
قافقاز - قيز حسنودور منجه، حياتين .
او اولن قوجاينان آد گونونوزده
خالي گؤندريبيدي سيزه بو قادين .
نئيله سين داوادا اري اولوبدو،
سيز قوبار قويدونوز بو قوبار اوسته .
قافقاز - بو اللرله كؤچورولوبدو
ساچاقلي، قوتازلي خاليلار اوسته .
قلبي يوواسيدير سؤزون، صنعتين،
اونون دا حسي وار، او دا بشردي .
صاحبى اولسايدى بو جور خيلقتين،
آدى تانيناردى، داهيلشردى .

«کرم» داستانی دندیلر بو گون،
گوردوم، بو تورپاقدا محبت ندیر .
ارضروما گلیب بیر تابوت اوچون
مسلمان قادینی -

بو، معجزه دیر .

کرم خان اصلینین،

قادین - اربینین

گزیر سوراغیندا دنیاسی یاسلی .

قافقازین بو ایکی شاه اثرینین

افسانه هانسیدیر،

حقیقت هانسی؟! !

باشدیرماق ایستییر اؤز عادتینده،

قرافین الینده بو هئچ نه دئییل .

عادت - بیر ملتین معیشتینده

یوز ایل یاشاییرسا،

او کهنه دئییل .

دنیادا او ملت ملت اولور کی،

گؤزونه دوز باخیر هر حقیقتین .

دنیادا او ملت بدبخت اولور کی،

گولور عادتینه باشقا ملتین .

* * *

«طالع سيز قادينلار ...»

دئدى اوچ کره :

- اسدى اوريننده پاييز کولیی .
- سننات ميدانيندان بيرباش سيبيره
- آيلارلا يول گئئدى روس گؤزللری .
- قادينلار ارلرين توتدو اليندن،
- گؤيده گونش اولدو، يئرده ايز اولدو .
- ارلر – روسيانين طالعی ایکن،
- قادينلار دول قالدی، –
- طالع سيز اولدو .

پوشکين

من چؤرک کسميشم او ائوده، حکمن،
قوجانين دفينه گئتمه لييم من .

* * *

قادين اؤز-اؤزونه فکرلشیردی،
پوشکين يانيندايدی مغرور، معتبر .
ديل آیری، دين آیری،
قلب بيرلشیردی،
قلبين آغريسینی قلب دويا بیلر !
محبت بسله دی اورک بو آدا،
عزیزلر يئرینه قويولدو شاعر .

جنازه چینینده،

مایور یانیندا -

خاللیا بئله جه حک اولدو شاعر .
خالینین تفلسه چاتدی خبری،
دئییرلر، بیر آتلی گلدی او ائوه،
دئییرلر، پشیمان قاییتدی گئری،
قراف مغلوب اولدو ایکینجی دفعه .
آدسیز صنعتکارین آدلی اثری،
رنگیدی چمنین،
گولون،

• چیچیین

پوشکین - سئوینجیدی،
قوجا - کدری،
ایکی قطبو ایدی بو بیر اوریین .

او اورک بیرلشدی او اللر ایله،
قوجانی تورپاغا دفن ائل مه دی :
خاللیا کؤچوردو ایلمه لر ایله،
شاعرین چینینده قالدی ابدی .

قوجانین قبرینی چکمیشدی شاعر،
تورپاگی تورپاغا بو کموشدو شاعر .
«وحشی نوه لره -

يازدي صنعتكار - :
وحشى بابالاردان كيچيك ياديگار .»

گولله (گولله)

با قانونون پوشا سن اولوم فبى ائش ب تفده ولا دوشه ي

«ائه، ايندى او گونلر اوزاقدير، اوزاق،

او زامان تانيدين سن منى، قافقاز !

مقدس قوينونا سيغينديم او واخت،

او عزيز گونلرى اونوتماق اولماز .

وورولدوم حسنونه

او واخت اوركدن،

منى طمطراقلا قارشيلادين سن .»

آ. پوشكين

يول بويو حزونلو فكرلشيردى،

بیر جيغير کسیردی یولو یاریدا .

قابقدا بیر ایزه ایزه بیرلشیردی،

ایلدیریم وورموشدو بیر چیناری دا .
هارداسا نه واختدان اوجاق یانیردی،
بولود ایلمیشدی قاراغات اوسته .
گئدیردی، گئتدیکجه یول اوزانیردی،
فکری پیادایدی، اؤزو آت اوسته .

یاخشی بلد ایدی بو یولا-ایزه،
هاردا پیچیلتی وار، هاردا هنیرتی .
گذارای دوشموردو چوخدان تفلسه،
کننده، احتیاطدا شهرتلنیردی .

قدیم کیتابلاردان، تذکره لردن
خبرلر وئریردی تزه، ماراقلی .
شعرلر یازیردی اوتوروب هر دن،
اوریی انسانا، حیاتا باغلی .

فکرلر بینینی ناراحات ائدیر،
بعضا بوز اوستونه اود النیردی .
گئدیب رعیتله ظارافات ائدیر،
قاییدیب ائوینده کدرلنیردی .

اورکدن سو ایچیر عقیده، مسلک،
اونون منزلیینه یول کسه گلیر .
بعضا باش قالدیریب سیننده اورک،

عقله

شعورلا

اوز-اوزه گلير .

گئديردي، اؤيرنسين نيدى بو خبر،

دويان بير اوربين گناهي نيدى .

پوشكىنى دوئلده اؤلدورموشدولر، -

زامانين ان آغير فاجعه سيدى .

باكيخانوف

معنالار ياغيردى ماوى گؤزوندن،

دئييب-دانيشماغا سؤزو چوخ ايدى .

او، قلم گؤتوروب يازديغي گوندن

دوئله چيخميشدى، گؤرن يوخ ايدى .

انسانين حياتى موقتيدى،

اما بو دنيادا سؤز ابديدى .

بعضا

تونج هيكلى زامان اوچورور،

سؤزدن تۆكولورسه، او هيكل دورور .

يانير بير بدننه اورك مين اودا،

اؤيود، نصيحتى ائشيتمير اورك .

شهرت اولان يئرده نامرد پوسقودا

یا بیر بهتان دورور،

یا گولله .

مطلق .

شاعر بیر ملتین فکری، آغلیدی

باش کیمی چیننده دورسون او گرک .

شاعر – مملکتین آغساققالیدی،

شاعر مملکتین اوغلودو، دئمک .

دنیادا باشقادی دنیاسی اونون،

فکرین سوراغیندا او، یالقیز قالیر .

شاعردی دیلمانجی حسین، دوغونون،

بعضا او حس کیمی ایضاحسیز قالیر .

بیر قلبین بیر ائله گتیردینی

یوز قلم صاحبی گتیرممیشدی .

روسیا – گوللیله ایتیردینی

توپلار دؤبوشونده ایتیرممیشدی .

صنعتنه نه حاکم، نه سرحد اولور،

بیر قلبین سسینی یوز قلب یایاندا .

ملت – وطنینده نابلد اولور،

اؤز بؤیوک اوغونو

تانیمایاندا .

دوندو نفسینده اودلو نغمه لر،

يوز سینه داغلادی شاعر محنتی .
اوندان مزار قالدی -

اؤز بویو قدر،

بیر ده - روسیاینین شعر شهرتی .
* * *

بئله جه گئدیردی،

گؤزونده فکر،

دوست یاسا باتمیشدی، دوشمن گولوردو .
هله لئرمونتوون یازدیغی شعر
ایستی اوتاقلاردا کؤچورولوردو .

سؤنن بیر اورکله یانان بیر اورک
اود-آلوو سپیردی آغیزا، دیله .
شعر قیشقیریردی قیصاص دئیهرک،
شعری کؤچورنلر سوسوردو هله .

سوسوردو مداحلار، ناطق فاسونلار،
روتبه صاحبلری سوسوردو هله .
تعریفلر دئییردی شاعره اونلار،
وطنین، ملتین، خالقین دیلیله .

باش توتدو کیمینسه مگری، حیله سی،
بدبخت بیر خبره بوروندو سحر .
سننات میدانیندا اولمه یین کسی،

- بیر باشقا میداندا قتل ائلدیلر .
اوزونه دیدیکجه داغلارین یئلی،
سینه دفتیرینی وارقلا بیردی .
نئچه گنجیدی کی، میرزه فتحعلی
تیفلیشده شاعره یاس ساخلا بیردی .
- کیم ایسه چاغیردی اونو دئییه سن،
پوشکینین سسینی ائشیتدی بو دم .

پوشکین

- جناب باکیخانوو،
سن دوز دئییرسن،
من اؤز الهامیملا اولمه به جه یم .
بیزیمدیر یئر اوسته بؤیوک گله جک،
سؤزومو، سرریمی او دو یا جاقدی .
منی کالمیکلاردان تونقوسلارادک،
هر کس اؤز دیلینده اوخو یا جاقدی .
- بایاق بیر سؤز دئدین... یانیریق اودا،
اؤیود- نصیحتی ائشیتیمیر اورک .
شهرت اولان یئرده نامرد پوسقودا
یا بیر بهتان دورور،
یا گولله ...

مطلق .

دنيادا بير آخشام، بير ده سحر وار،
ياشاديم عمرومون ايلك سحريني .
دنيادا هميشه

سال يئريلر وار،

قورويون استعداد صاحبلريني .

اښيتديم باياقكي سؤزونو ده، بيل،
سئوديم من قافقازي،

يانديم بو اودا .

قافقاز، دوز دئييرسن، قايا، داش دئييل،
قافقاز بئشيك اولدو الهاميما دا .

من گوردوم،

بايرونا قيسمت اولمادي،

كشدي آفينادا (آتن) يولونو قضا .

گلمك ايستبيردي او سؤز استادى
اولجه ايرانا، سونرا قافقازا .

سن ده روسياني گزدين، دولاشدين،

سنين ده غمين وار، گؤزون دئييردي .

آنامين ديليندن دوشموردو آدين،

ائله هر مجلسده تعريفلييردي .

اٹلہ بیل سن اثر قہرمانییدین،
اٹہ، نلر یازیردی باجیم. اٹہ، نلر .
منہ عزیز ایدی او مکتوب اینان،
منیم تاتیانامین مکتوبو قدر .

وورولدوم قلبینہ حددن زیادا،
اما توتولدوم دا بیر نیتیندن .
اٹشیتدیم،

خاریجی کمیسییادا
قوللوق آختارمیسان، اورا گتتمہ سن .

ظاہرا خوش ایدی پتربورق سنہ،
یاخشی کی، قایتدین دوغما دیارا .
من نفرت اٹلدیم دولت ایشینہ،
اٹہ، وظیفہ ہارا، شاعرلیک ہارا !

شاعر آزاد یازیب- یاراتمالیدی،
شاعر الہامینی اویاتمالیدی .
شاعر چرچیوہلر کونجونه سیغماز،
او بؤیومک اوچون بوی آتمالیدی .

چار منی «اونوتمادی»
کنده چاتدی صداسی .

بیر گون ده -

کارئناسی !

منی قبول ائلدی،

بیر آز مشغول ائلدی،

بیر آز دا «قول» ائلدی .

«بوندان سونرا نه یازسان،

منه یوللایا جاقسان .

سئنزورون منم داها ...»

دوشوندوم نه غم، داها؟

نیکولای پاولوویچین^۸

خصوصی «قایغیسییدی»

اؤزو اوخویاسییدی،

منی قورویاسییدی .

کیمدن؟ -

البته، مندن .

داها کیم نه دئییه جک

اعلا حضرت ته مندن؟

گلسه، الهام پریسی،

اجازه آلمالییدیم،

یا جزا آلمالییدیم .

اوویدیین حیاتی!^۹

آوقوستون^{۱۰} «ظارافاتی» .»

منی اوزدن تانییان
ایچدن گۆرمک ایسته‌دی،
منه گولمک ایسته‌دی .
اثر وئردیم نهایت،
اوخوسون اعلاحضرت .
گئری قایتاردی فقط .
گئت، اؤزون اوخو، دئدی،
بو دا بیر اویون ایدی؟
بلی، «بوریس قودونوو»، -
اوخودوم بیرنفسه .

«آی دا پوشکین،
سوکین سین - «...»
اؤزوم آییلدیم سسه،
اوچوردوم گیزلیجه من .
«الهی، نه گۆزلدی،
من یازمیشام؟
نئجه؟ ..

من؟ «!»
بویدو منیم حیاتییم،
گۆر، نیی خاطرلادیم؟
«...خریستیانیین کیمی اؤل،
رحم ائلسین قوی الله .

اٲویندن، عائله نندن

نیگاران گئتمه آنجاق

من اؤزوم «...»

یعنی اؤزو

اونلاری ساخلا یا جاق .

ژو کووسکی^{۱۱} گتیردی

بو خبری سون آندا، -

جانیمی تاپشیراندا ...

او دنیا ساختادی، بو دنیا سس سیز،

اوزاقدی خبرچی، ساتقین سسیندن .

نهایت قور تاردیم؛

موردار، ناتمیز،

یالتاق ضیالیلار احاطه سیندن .

بیر وخت اودئسادا دوزو، ناگهان،

- سینمه سیغمایان بیر دیلک اوچون،

قاچماق ایستییردیم من روسیادان،

روسیا حاقیندا سؤز دئمک اوچون .

انسانلار ایچینده تک قالیب انسان،

سوویوب اوربین مهری، الفتی .

نه بیر سوروشان وار، نه ماراقلانان،

ائه، بیر ده سوروشسون، ندیر قیمتی .

* * *

گوموش قاشیندایدی الی یهرین،
قام چی - چکمه سینده گوژه دیپردی .
دنیا سی یادیندان چیخمیشدی یقین،
آتینی فکر لی مهمیز لیپردی .

لاکین نه دانیشیر، نه ده دینیردی،
خبر سیز گئدیردی اوژ ناله سیندن .
چینی - یهر اوسته سیلکه لنیردی،
فکرینین آرام سیز زلزله سیندن .

دئیپردی دنیا دان گئدن گئتدیسه،
داها نه مرحمت، داها نه قانون .
دئیپردی،

روسیا بیر خسته ایسه،
پوشکیندی ان درین یاراسی اونون .

بو بؤیوک ایتکییه حاییف سینیردی،
شاعری سئومیشدی دوست، قارداش کیمی .
بوللور شوشه کیمی قلبی سینیردی، -
دیپردی قلبینه فکری - داش کیمی .

باکیخانوف

اؤلكه بورونه جك هله بو ياسا،
پوشكين وئرميشدى هله بو تور ياق .
ناپاليون روسيادا مغلوب اولدوسا،
دانئتس غالب گلدی بو يئرده آنجاق .

طالعین عهدی ده، عشقی ده بئله،
درک ائده بيلمديم هله بو سرری .
ایکی شاعر گئتدی الی قلملی،
پنربورقدا بیرى،
تهراندا بیرى .

پوشكين

گؤر هارا چاتمیشیق... قوی من سیر ائدیم،
سن ده کهرینین باشینی قایتار .
بیر واخت، تابوتونو قریبایدین
همن بو یول ایله آپاریردیلا .

سو بودو بوز کیمی اینان، او زامان
اور بيمده الهام، اليمده قلم .
ائله قاریشدی کی، باشیم او واختدان،
ائه، یاریمچیق قالدی شعر سلسلم .
قفقاز !

روستاوئلی سئودی وطن،
هله شیخ نظامی... بؤبوک صنعتکار !

منه عاشق عباس حکایه یندن
سرر ایدی دئدیین بعضی میصراعلار .
سئودیم او تور پاغین ناغیلارینی،
یوللار قورخولویدو، داغلار دومانلی .
سئودیم آذربایجان اوغولارینی،
هم هنرلیدیلر، هم ایستیقانلی .
او ائنلیکورکلر،
او قارابیغلار،
باشقا بیر دنیایدی، باشقا بیر عالم .
«شعر-۱»، «شعر-۲» یازدیم او واختلار،
سیزین سؤزونوزدو، من ایشلتمیشم .
سئومه یین اولوبمو قافقازی دی، بیر،
هر قدیم قایانین تاریخی، آدی !
«حافیظدن» آدیلا یازدیغیم شعر،
سیزین پوروچیکه چاتدی، چاتمادی؟
اونون گؤزلرینده بیر آیری غم وار،
او غم-کدر دئییل، درد دئییل اصلا .
جاوان اوریینده «اصلی-کرم» وار،
او واخت، ارضرومدا چالمیشدی سازلا ...
یامان فکرلیسن... آییل سن بیر آن،

دؤندر قانتارغانی، چایا دوشور آت .
باشینی قالدیریب گؤردو دوغرودان،
ساغا آت آپارار،

سولا خیالات .

سسی گؤر نئجه ده یاخیندان گلیر،
بو سفر نئجه ده باشقا سفردی .
دنیادا تک قالیب، -

او، ائله بیلیر،
یولدا ائله بیلیر ایکی نفردی .

* * *

او بیر قامچی چکدی قفیلدن آتا،
ائله بیل اودلانندی او ال، او آیاق .
پوشکین یئنه دیندی؛

-داها الوداع !

کورون کؤرپوسونه چاتدین، آیر یلاق .
یاتیرام، ایستیدی یئرین نفسی،
یوخوما آرابیر ایبلیس گلسه ده .
باہام هاننیبالین مالیکانهسی،
سویاتاقورسکیده، - قدیم کیلسه ده .
نذیره یازمیشدیم قرآنا بیر واخت،
پیغمبر کلامی بیر کایناتدی .
آنامین آیاغی آلتیندا یاتماق، -

من بوردا گوردوم کی، - نئجه راحتدی .

من دؤندوم... بیر آزدان دوشه جک آخشام،

سن ده لنگیمه کی، داها سازاقدی .

سویاتاقورسکا قایتمالییام،

سن چاتدین... کیلسه نین یولو اوزاقدی .

قالدی یئر اوزونده حیات، کهکشان،

اوریم عشق ایله آلیشدی، یاندی .

بیر خالی پای دوشدو منه دنیادان،

او دا... زمرد قوشو باغیشلایاندی .

بو قسمت، هر کسین منجه، بسیدی،

ایندی همیشه لیک تکلنمیشم من .

یئر سویوق اولسا دا، مزار ایستیدی،

بوردا او خالییا بوکولموشم من .

سن بو سؤزلریمی دئمه گؤروشسن،

دئمه، زمرد قوشو بیلمه سین، دایان .

دنیا دا بیرینین نظرینده من

ابدی ساغ قالیم... دئمه هئچ زامان .

* * *

سس بېردن كسيلدى، ائشيديلمه دى،
تامام سويوموشدو ايستيسى گونون .
كئچدى باكيخانوو چايى بو دمده،
شاعر او تاييندا قالدى كورپونون .
باخدى چاي بويونجا، باشقايدى حيات،
چيخميشدى گورجويستان تورپاقلارينا .
سس-كويه قرق اولدو بېر آن كاينات،
بئر-گوئى هوجوم چكدى قولاقلارينا .

سويودو آلنيندا ايكي داملا تر،
گزدى جيبلىرىنى بېر يايلىق اوچون .
بولودلار سون دفعه ال ائلدیلر،
دنيادا ابدى آيرىلىق اوچون .

او، گوردو فكرينده هاراي-حشیردى،
بو اود جانيندايميش قسمتى كيمي .
روسيا بېر ايدى،
ايكيلشیردى -

گوندوزون گئجه يه نسبتى كيمي .

هارای

حاجی محمد عصیانی، قیزلارین آتلانماسی و بلدچینین حکایه سی

«من تويا حاضرلا شیردیم»...

حاجی محمدین محکمه ده وئردیی ایفاده

قوی آنا تورپاقددا دفن اولونان قهرمانلاری ...

خاطرلارکن بیزیم وطنداشلاریمیزین روحو سجده یه گلسین»...

ج. هاننیبال

«ای آنا یوردومون قیزی، گلینی!»

س. وورون S.Vureun

من اؤز شانلی کئچمیشیمی وارقلا دیم،

حاجی چیخدی قاباغیما، قوجاقلادیم .

بیر پالیدین کۆکو اودور، گۆودهسی من !
یئر آلتیندا حاجی دوروب -
یئر اوستونده - نفسی من !

مولف

قارا زورنا قارالمیشدی،
نفسینده هارای-حشیر .
قدیم داغلار فکرلشیر،
اسن یئلر
بو هارایی هئی یاییردی،
قایی-قایی، اوجاق-اوجاق
پایلا بیری .
باکیخانوو ائشیتیمیشدی،
سوروشموشدو،
دئمیشدی لر: - آغا، سیردی .
گونلر کئچیر،
زورنا یئنه دیلنیردی .

بلدچی

گتیریب عصیان چی حاجی محمدی،
بیز بوردا باسدیردیق ائلدن خلوتی .
ائل بیلسه،
سئل اولوب تۆکولوشردی،

- تزه دن آرایا قیرغین دوشردی .
- محمد دئمیشدی کی، دوغما دیاریم،
- قالسام – سنگریمدی،
- اؤلسم – مزاریم .

روایت

- سونگولرین قاباغیندا
- گئدن حاجی محمد ایدی،
- یول – قوبادان خلوت ایدی،
- ائل-اوبادان خلوت ایدی .
- تک دوشموشدو خیر
- شرین قاباغینا .
- رعیتین قاباغیندان
- سونگولرین قاباغینا .
- او دؤیوشدن – بو دؤیوشه،
- عصیان چیدان – محبوسلوغا،
- غلبه دن – مایوسلوغا .
- نه بئلینده گوموش کمر،
- نه اینینده قارا چوخا .
- زیروه لردن،
- یوخوشلاردان ائیردی او .
- آت بئلینده
- کئچدی داغ یوللارینی
- پای-پیادا دؤنوردو او .

قبر دن سسی

- محلہ لری کئچہ-کئچہ،
قیرخ بولاغا گلدیک گئچہ .
یولا دوشدوک
بو داغلارین اتییندن،
کومالاردان -
اصیل آری پتییندن .
اوغوللاری،
ایگیدلری یادا سالدیق،
قاپی-قاپی آدام سالدیق .
سویموشدولار
ائل-اوبانین نیی وارسا :
کیمین قویونو وارسا،
کیمین بیر اینیی وارسا،
قاتیلیمیشدی فیلان بین
سوروسونه .
جانیبانان یوخ ایدی، یوخ،
بیر کندلینین اؤلوسونه،
دیریسینه .
بیر یاندان دا
کومئندانترین آداملاری .
آخشام-سحر،

ایسته دیلر گؤندرسینلر
اوجا بویو،

داغ کوریی اولانلاری .
وارشاویا، غربت ائله،
عصیانلاری یاتیرماغا،
آدیمیزی باتیرماغا،
ملت ایله ووروشماغا،
اؤلوب اوردا
یاد تورباغا قاریشماغا .

بیز گئتمدیک،
گئتدیک آنجاق،
سویوق، قورو ووجدانلارا
یانغین سالات .
وعدلشدیک، بیز ائل ایله،
اوبا ایله .
سیلاحلانیدیق: دهره ایله،
اوراق ایله، یابا ایله ...

روایت

بیغلمیشدی
کۆهنه-کۆشکول گئیینلر .
اؤز بختیندن گیلئیلنیل
دئیینلر .

- چار یقلیلار، چوماقلیلار،
اینی-باشی یاماقلیلار .
او آخشام یای آخشامییدی،
او گنجه یای گنجسیدی .
داد وارییدی،
طعام وارییدی
اونون حلال چؤریینده .
توی صحبتی دیلیندی،
عصیان فکری اوریینده .
ماحاللاری -
توی عصیانا چاغیریردی،
عصیان تویا چاغیریردی .
قارا زورنا باغیریردی .
قیز سعادت دنیا سیندا،
آتا فکر الیندی .
محل - تحقیر الیندی .
بیر جادوگر دئمیشدی کی،
یول گؤرونور گنذر-گلمز .
قولاغیندا سسلنیردی
هله بو سس .
گزینیردی حاجی محمد
ساغا-سولا بویلاناراق،
الده تسبیح، باشدا پاپاق .

قبر دن سسی

- عصیان دوشدو قیز بالامین
توی گونونه
صحتیمیز گلیب چاتدی
قیش گونوندن
یای گونونه .
مکتوب آلدیق بیز امامدان، ۱۲ -
گؤندر میشدی
داغیستاندان .
یازیردی کی،
بیر یولو وار آزادلیغین؛
• سلاح، عصیان .
نه کاغیذا، نه رایلره
• بئل باغلابین .
اینانسانیز - بریباشدان
• باختینیزا یاس ساخلایین .
نه شامیلین اؤزو گلدی،
نه دسته سی،
• نه بیر کسی .
بیز ترپندیک،
بیز یئریدیک،
بیز یوز ایدیک، بیز مین ایدیک .

- بیز سولاردان، بیز سئلردن
- یئیین ایدیک .
اوندا بیلدیم – سلاح ندیر،
عصیان ندیر،
 - یا سلاح لی انسان ندیر .
سنگر – بویوم اوزونلوقدا
بیر دیارمیش .
سنگر – کلی اختیارمیش .
یادا سالدیم
 - مدریکلرین صحبتینی .
اوندا بیلدیم
 - آزادلیغین قیمتینی .
من یاشادیم یئر اوزونده
بو یئرین اؤز اوغلو کیمی .
یاشامادیم اؤز ائویمده
اوغرو کیمی .
دایم اولوم آرزولاردیم
 - من اللهدان .
او یاشاتدی، ظلم وئردی .
من یاشاماق آرزولادیم
سونرا اوندان،
اولوم وئردی .
دنیا نئجه گؤزل ایمیش،

الوان ایملش .
بو دنیا یا لعنت دئمک،
گناه ایملش، بهتان ایملش .

روایت

دوشونوردو حاجی محمد،
دیشلرینی سیخا-سیخا .
ائیشلری ائنه-ائنه،
یوخوشلاری چیخا-چیخا .
آجیقلییدی،
عصبیدی،
لاپ دلیدی .
دئییردی کی،
طالعیمین سونو بودور،
اما هله اوولیدی .
نه سونگولر دیللنیردی،
نه طبیعت .
هئچ بیلمیردی، -
هانسی سمته یئریردی
حاجی محمد .
اؤز اودونا گاه دونوردو،
گاه یانیردی .

يئر يينده - داغ-داش دورور،
داياناندا -

يئر باشينا فيرلانيردى .
حاجى - قارا ياپينجيدا

بولود اولار،
تورباق اوسته گورلاياردى،
دؤيوشردى .
شيمشك اونون خنجرينده
پارلاياردى،

يئر اوزوندن گؤي اوزونه
شوخ دوشردى .
قايلارا باش سؤيکه ييب،
اوزاناردى .

قوزئيلرده اوشوينده،
گونئيلرده قيزيناردى .
دؤيوشردى حاجى محمد .
دؤيوشنده تانينمازدى،
دييشردى حاجى محمد .

قبر دن سسى

گنجه ايدى، زيل قارانليق،
آز قاليردى سحره .

مکتوب یازدقیق شهره :

«شهر دن چیخارسانیز

قارامالی بیر یئره،

توپلاییب، بیغارسینیز .

بونو راضیلیق بیلیب

دولوشاریق شهره .»

آیاغا قالدی ائلر،

بیز دئینی دئدی لر .

اول نچه یوز ایدیک،

سونرا نچه مین اولدوق،

شهره ضامین اولدوق .

دره لر بیزیم اولدو،

داغلار، دوزلر ده بیزیم .

قانایان دیزلر بیزیم،

گولن اوزلر ده بیزیم .

بو یونو اوجا گوردوم

من قیسا بویلولارین .

بو یو دا اوزانیرمیش

ووروشان اوغوللارین .

بلدچی

خنجر گزدي كمرينده،
كمر هانی؟
بئل بوش ایدی، یوز آختارسیین،
خنجر هانی؟
عزرایلی هارایلادی،
دینجلمه دی .
«اؤلدور منی، خلاص اولوم -»!
سس گلمه دی .
دونن بیلر دسته سینه
عصیان دئین،
تک اؤزونه عصیان دئدی،
بو درد ایدی .
بو دؤیوشده قالیب گلن،
مغلوب اولان ایکی طرف،
ایکیسی ده محمد ایدی .
قاشلارینی چاتیپ گئتدی
او، بیرتهر .
باخدی باتان گونشین ده
سولماسینا .
او، اؤلسیدی، دوشمنینه
قالیب گلر،
عذاب چکدی، -
قالیب مغلوب اولماسینا .

قبردن سسی

دئمیشدیم،

دیواندان خبرسیز منی،

یولدا قاچدی، - دئییب وورون سیز منی .

الره دوشمیمیم ...

او بینسیبلر،

منی وورماق اوچون پول ایسته دیلر .

دئدیم خنجریم وار گئدین، گوٲورون،

گبم، یهریم وار،

گئدین گوٲورون .

توفنگیم،

یاپینجیم،

کمریم،

آتیم

دئدیم سیزینکیدی یاسا باتمایین .

اما بیر اوغلوم وار، منه قاتمایین،

من اونو عصیانا یاخین قویمادیم .

بیر اوغلوم، بیر قیزیم... منسیز یتیمدی،

سنه تاپشیریرام، امانتیمدی .

عباسقولو آغا... هله سؤزوم وار،

یاندیران، آغریدان گوٲر ندیر منی .

بیزه دوشمن چیخدی باکیخانولار،

- بو قصد قبيرده ده گوينه دير منى .
- رعيت سويولدو، تالاندى تامام،
- سنه آند ايچسه لر، يالاندى تامام .
- سنى سوراqlاشيب بيلديم سونرادان،
- دئديلر، تيفليشده گوزدوستاغيسان .
- سندن چکينيبلر بيزدن او تری،
- گيزلينده ساخلاديم من بو خبرى .

باکيخانوف

- من ايندى درک ائتديم بير حقيقتى،
- نجات، لياقت ...
- بونلار سرر دئييل .
- کاسيبلار وارلنين توتماز صحبتى،
- ملت بير اولسا دا، ماراتق بير دئييل .
- زيروه قار ايستبير ياي، ياز، پاييز، قيش .
- يول وار آياق-آياق، ايز-ايز اوخونور .
- اوزوم دائيشميشديم دوزو، بير زامان،
- محمده -
- ايسپار تاك عصيانلاريندان،
- سونرا پوقاچوودان ...
- ماراتقلانيردى،
- من دويون آچديقجا، او، باغلانيردى .

روایت

اٺله کی، ووردولار حاجی محمدی،
دوستلاری باسدیردی اونو خلوتی .
اٺله کی اوغلوپلا چک-چئویر اولدو،
اونون دا اؤلومو باشقا سیرر اولدو .
اٺله کی، یاییلدی تزه بیر خبر،
نیشانلی اوغلان دا اؤلوب، - دئدیلمر،
اٺل گوردو حوٸمونو حاجی قیزینین .
اوتوردو کیشیتک آتین بئلینده،
گئیدی پالتارینی نیشانلیسینین،
باشماق آغزیندایدی، تفنگ الینده .
بیر قیز کی،

چیخمازدی ائودن ائشیه،
سونرالار آت سوردو چؤلہ، مئشه یه .
باشادی آغریسی، حسرتی جاندا،
اونداکی بیر قادین اینادی ایمیش .
محبت - قصاسلا همراي اولاندا،
گردکدن سنگره بیر آددیم ایمیش .

بلدچی

گئدک ...

قاش قارالیر، هاوا توتولور،

بو ياندا يول- ايز ده سئير كدير، آغا ...
قبرى، على پاشا آغانين بودور،
اونا دا باش چكمك گر كدير، آغا .
اما. (بلدچينين تيتره دى سسى)،
ائله همين گئجه،

عصيان گئجهسى

توتدورماق ايسته ييب حاجى محمدى،
سوؤيوب، تحقير انديب او، رعيتى .
ياساوول گوندريب نئچه اويماغا،
رعيت توكولوب، آمان وئرمه ييب .
اوزونون باشيني كسيبلر، آغا،
قوهومون اولسا دا ...

دوز ايش گورمه ييب .

* * *

ائله بيل اوشوتدو بوران، قار اونو،
اوشوتدو، دوندوردو قلوبيني توفان .
ائله بيل توتدولار، آسديلار اونو
ايچينده قورولموش دار آغاجيندان .

نه آياق ترپندى،

نه باش، نه اورك،

سینه سينده اسن سرت كولك ايدى .

ایندی بو قبیردن او قبره گئتمک،
حرمتی تحقیره دیشمک ایدی .

گئتمه‌دی ...

ترپندی آت یئدیینده،
دنیا هر نظرده بیر رنگه دوشدو .
ایکی قبییر قالدی داغ اتیینده،
تور پاغا بیر ناخیش، بیر لکه دوشدو .
بلدچی بویلاندى، باخیشی سرلی،
آتلیلار کئچیردی کندين یولوندان .

بیر ...

ایکی ...

بئش ...

یئددی ...

سایدی فکرلی،
آشدی ایکیسی ده داغین یالیندان .

بلدچی

اوغلان پالتاریندا قیزلاردی، آغا،
حاجینین قیزییدی بیرینجی - مغرور .
اصیل معجزه‌دی -

قالخیب آیاغا

بو قدر آتلی قیز... اینانماق اولمور .

* * *

دیندی قارا زورنا... یئنه همین سس،
کولکلر دانیشدی سیرلی-سحیرلی .
باخیب بلدچییه دینمز-سؤیلمز،
او، آیاق ساخلادی خیلی فکری .

باکیخانوف

همین توی سسیدی... ائشیتیمیشم من،
چالینیر آرابیر... سرر اولوب آنجاق .
سس داغین دالیندان گلیر دئییه سن،
داغ هارا، توی هارا،
بلکه قاییداق؟

بلدچی

حاجینین قیزیدی، باشیندا دسته،
«علی پاشا» دئییب دولاشیر هر گون .
قیز گلیب آغانین مزاری اوسته،
یئنه توی چالديرير انتيقام اوچون .
سنی گورن کیمی چوخو چاشیردی،
من ده گیزلتدیم کی ...
بیردن من دئسم .
آغانین فکری آیدینلاشیردی،
داغلارا قارانلیق چؤکوردو بو دم .
جیغیری ائنیردی آت یئدیینده،

- ائله بیل چینینده داغ قالدیریدی .
- حاجینین قیزیسا داغ اتیینده
- قلبینده مین غضب توی چالدیریدی .

قیزین نغمه سی

- چکین ساچلاریمدان دارا سیز منی،
- آناسیز، قارداشسیز، سئوگیسیز منی .
- آپارسین چؤلله ره بو یول - ایز منی،
- منه ائو نه لازیم، ائشیک نه لازیم .

- سنگریم قازبلسین قایا قاشیندا،
- قیزام... جاواب وئریم ار ساواشیندا .
- من لایلا چالمادیم بئشیک باشیندا،
- آغی سؤیله ینه بئشیک نه لازیم .

- بیر آتا ایتیردیم آسلان اورکلی،
- بیر قارداش ایتیردیم ائنلی کورکلی،
- بیر جاوان ایتیردیم شیرین دیلکلی،
- عاشیقسیز دنیادا معشوق نه لازیم ...

* * *

قاییتماق ایسته دی آغا الوستو،

بلدچی ساخلایب کچدی قاباغا .

بلدچی

- قیز ائله بیلر کی، بو آخشام اوستو
قبری زیارتہ گلیسن، آغا .
غیرت صاحبیدی او ائو، او اوجاق،
ایندی قیز قالیدی نیشانہ کیمی .
او، قبرین اوستونده توی چالدیراجاق
اؤزو قواسینی آانا کیمی .
سؤزونون اوستونده برک دایانیدی،
قایتارا بیلمه ییب بو یولدان هئج کس .
دئییرلر قیز بیر آز هاوالانیدی،
من کی اینانمیرام .
بو اولای بیلمز .

* * *

- آغا دولوخسوندو... دولدو گؤزلری،
اوزونده تبسسوم اویاندی لاکین .
بلدچی دوشوندو: «بایاقدان بری،
دانشیب اینجیتدیم قلبینی یقین .
اونوتدوم اصلینی، نجابتینی،
نئجه اووسونلادی گؤر اورییمی .
گرک آچمایا دیدیم قیز صحبتینی،

گرک گیزلدیدیم، آخیرا کیمی .
کدرلی گۆرموشدوم آرابیر، آنجاق،
بئله گۆرممیشدیم من او گۆزلی .
اؤلونجه، یادیمدان هئچ چیخما یا جاق،
گۆر کیمدی کۆوره لن، کیمدن اؤتری .»

باکیخانوف

بلدچی، باشقادی،

سن دئین دئییل،

منیم اوریمده بو حس، هیجان .
گۆزومون یاشی دا باشقادی، اینان،
منیم کئچیردیم سن دو یان دئییل .
قلبیمده، روحودا قیزین صورتی،
سوسماغیم بلکه ده حیرت سسیدی .
قیزین اورینده – اوغول غیرتی،
بیر ائلین لیاقت عابده سیدی .

آیاغی مین ایلیک باشماقدان چیخیب،
اوزنگی گۆروبسه – عصیاندى، اینان،
چادرادان،

گردکدن،

باشماقدان چیخیب

قیز تفنگ گۆتوروب... بو دا بیر عصیان !

اونون شهر تیدی بو سس، بو هارای،
اؤزو شاهد اولسون – بو آنا تورپاق .
باشینا اؤرتدوبو ایپک کلاغایی –
آچیلسا – بایراقدی،
اؤرتولسه – یاشماق .

* * *

بلدچی دینمه‌دی، داها نه دئسین،
هر اورک بیر دنیا، بیر معجزه‌ییمیش .
آغانین اوزونده یاشلا
تبسم،
ایندی باشا دوشدو بلدچی، نیمیش .

* * *

گئتدیلر .
او گوندن آیلاز اؤتموشدو،
آغانین گذاری تفلسه دوشدو .
دؤننده بیر کندن سالدی یولونو،
قادین قارشیلادی حیطده اونو .
همن زمر د قوشو... او اورک، او دیل،
اودون کؤسؤوویدو آریق اللری .
بیر آز سینیمیشدی قادین ائله بیل،
گؤزونده بیر عمرون غمی، کدری .
حسنونده بیر آز جا گئجیکیب باهار،

گور نلر یارادیب او اللر ایله .
اوغلان پالتاریندا قوبالی قیزلار، -
خاللییا دوشموشدو ایلمه لر ایله .
آغا سوروشدو کی، نه حیکمندی بو؟
قادرین جاواب وئردی :
-حیکمتی یوخدو .
منه دانیشیبیلار حاجی قیزیندان،
منیم اوریبمدن تیکان چیخییدی .
اونو آیبیریبیلار نیشانلیسیندان،
سارلا دؤیوشلرده ترلان چیخییدی .
سنی ده آختاریب باشیندا دسته،
آتامین آغایا سؤزو وار دئییب .
قیز توی چالدریبیدی بیر قبر اوسته،
بلکه سس ائشیدیب گله سن .

باکیخانوف

حیف !

بو فکر گلمیشدی او واخت آغلیما،
من دوشوب گئدیردیم اونون ایزینه،
نه دئییم بلدچی ظالم اوغلونا .
ائله بوکولدو کی، ساغلام بیر بدن،
کولک بیر چیناری بیخدی ائله بیل .
پالید کؤتویوتک یاندی ایچیندن،

توستوسو گۆزوندن چيخدى ائله بيل .

باكيخانوف

قيزلار غيرت اولوب، عقل اولوبلار،

داغدا قار اريبير، سئلى باشلاير .

قيزلار قيز دوغولوب اوغول اولوبلار،

هر خالقين آغ گونو بئله باشلاير .

* * *

گيزردى شهر تي ائللر ايچينده،

اوغول ايستبيردى ائل حاجى كيمي .

آغا دنيا بويدا سنگر ايچينده،

قالميشدى قلوبينين هارايى ايله

عصياندان كناردا - عصيان چى كيمي .

تورپاغین یاشیدی

باکیخانووون «گلستان ارم» کتابینی یازماسی و قبریستاندا داننده آدلی قوجانی دینلمه سی .

«...من گناهکار بنده قدسی تخللوصو ایله مشهور باکیلی عباسقولو میرزه محمدخان سانینین اوغلو، یول گؤستمک مقصدی ایله، ایشین چتینلییندن خبردار اولدوغوم حالدا، مختلف دؤورلرده... باش وئرن حادثه لری توپلایاراق بیر کتاب یازماغا باشلادیم... موجود اثرلری، نقل و روایت اولونان خبرلری توتوشدوردوم.»

باکیخانوف

«اؤلکه ده منیم تانیش اولدوغوم عالیملر آراسیندا... اؤز لیاقتینه و بیلیینه گؤره ان گؤرکملیسیعباسقولو خان ایدی ...»

«كئچمیشدن اودو گوٲورمك لازيمدير، كولو يوخ .»

ژان ژورئس

- بیر قوجا یاشاییردی
یئر اوزونده تنها، تک .
حافظه سی عوضسیز،
آغباش، آریق، اور تابوی،
ساغ الینده عصاسی .
او، دنیانین اؤزونده
بیر دنیایدی، قصاسی .
«داننده» دئییر دیلر،
هر سؤزو مودریک، قطعی .
نظرینده بیر ایدی
حیاتی، آخیرتی .
قوجا گوردو دولاشیر
قبرستانی بیر نفر .
الینده قلم توتوب،
دیزینین اوسته دفتر .
باکیخانوو اؤزویبدو،
تانیدی قوجا اونو .
شاخ دوروشو، یئریشی،
اوجا بویو، بوخونو .

-خیر اولاً، آی آغا؟

-سلام، داننده، سلام

قدیم باشداشلارینی

• آراییب-آختاریرام .

مخزلرین وئردیی

معلوماتی، خبری

• گلیب توتوشدورورام .

گوروم وارمی ثمری ...

اوچان باشداشلارینین

• هرهسینده بیر ایز وار .

اسکی ایفبالاردا

• اسکی تاریخیمیز وار .

واراقلادی دفتری،

دایاندی بیر آنلیغا .

فکرینین ایشیغیندا

• یول گئتدی او، تاریخه، -

ان قاتی قارانلیغا .

باکیخانوف

دنیادا هر زمانین

• اؤز سوالی، طلبی .

هئردوت،

ایسپرابون،

- پلوتارخ،
• کاتیب جلبی .
نفوذلو تاریخچیلر،
• تفکر صاحبلى .
نئچه قدیم مؤلف،
نئچه چرخى-فلیین
• مؤلف سیز اثرى .
نه یازیبیلار تاریخه؟
هاردا باکی سؤزو وار؟
هاردا آتروپاتئنا،
آلبانییا،
میدییا،
اورمیه یازیبیدیلار؟
نئچه آددا، عنواندا
• دوشموشوک کیتابلارا .
بیزیم اثرادان قابق،
بیزیم اثرادان سونرا .
ناغیللار، روایتلر
• تعریف ائدیر قافقازى .
پریلر اولکه سیمیش،
دئییر، -
• دیولر یوواسى .

آبشرون -

یاریم آدا .

شیرلرین مسکنیمیش

او، یانار اودلار ایله

دنیزین آراسیندا .

باشقا تاریخی خبر :

باتیبدی شهری - یونان،

آدی قالب شهرین .

سلیان یولونون اوسته،

ساغ یانیندا خزرین .

بوردا تاریخ یارانیب،

عننه لر اولوبدو،

بوردا نلر اولوبدو .

الی یازان قلمده،

اوریی وراق اوسته .

تزه دن دوغولوردو

- بو دوغما تورپاق اوسته،

آذربایجان خالقینین

اوغلو - بیر خوشتبیت .

بیر تاریخی شخصیت .

آذربایجان دئدی

بو تاریخین آتاسی .

تاریخ کتابیمیزین

- ایلک تاریخی صداسی .
- قوجا یاخشی بیلیردی .
- نیدی او عقل، او باش .
- یاشدا – کوٴتوه جسدی،
- یاشدا – اوٴزونه همیاش .

باکیخانوف

- تاریخ ائله شاهدی،
- نه ظلمو وار، نه حکمو .
- لاکین باش ایمکدهدی
- بشر اونا قول کیمی .
- تاریخ ائله ناطقدی،
- نطق ائلمز بیر کره .
- سلفلرین سوٴزونو
- یئئیرر خلفلره .
- تاریخ ائله مکتبدی،
- اوردا معلم اولماق،
- ایلک الفبا اوخویان
- شاگرده بنزر آنجاق .
- زمانین ایشیندن
- باش آچماییب ایش گورمک، -
- یولسوز، ایزسبز بیر چؤلّه
- سفر ائتمکدی دئمک .

- اوخویورام، باخیرام .
- قلبیم هئچ راحت دئییل .
- خبردارلیق دئمکدی
- هر خالقا اؤز تاریخی،
- تکجه معلومات دئییل .

* * *

- داننده فکره گئتدی،
 - باخدی داشا، تورپاغا .
 - -من ده تاریخم، آغا،
 - تورپاق دا تاریخ، آغا .
- بابامین

باباسینین

- صحبتی وار، مندهدی .
- مین ایلین سؤز-صحبتی
- باخ، بو تاختانین آلتدا، -
- بو قورو سینمدهدی .

- گونده بیر سؤز، بیر خبر،
- ائشیتمسک، کار اوللوق .
- دانیشماساق، لال اوللوق،
- آغا، گناهکار اوللوق .

دانندهنین

بیرینجی حکایتی

بو سس سیز قبرستان، بو داش قبیرلر،
حیاتین بو فانی، بو بوش گوشه‌سی
گورلار یوواسییمیش،

بیر ده بییرلر،

- بوردا یمیش دنیانین ان سیخ مئشه‌سی .
- بوردا مئیوه‌لرین باشقایمیش تامی،
- بوردا چیچکلرین اتری شاه ایمیش .
- سیاحلار سئورمیش بو احتشامی،
- هر کسین ایلک سؤزو
- ماشالله ایمیش .

بوردا اوت بیترمیش، - خسته‌یه ملهم،
ایلین هر فصلینده او، تزه-ترمیش .
هئیا - دو یوز دورار،

نار - اریدرمیش،

- هاوا بیر عالممیش، سو دا بیر عالم .
- توراجین، بولبولون شرقیسی اولموش
- اوریی اوخشیان بوردا هر سحر .
- دنیانین گؤز للیک سرگیسی اولموش
- بو قبرستان یئری .
- بو داش قبیرلر .

باکیخانوف

- بس سونرا، داننده، طالعی یئرین؟
اصیل تاریخ ایمیش سن دئدیکلرین .
کهنه کتابلاردا، تذکره لرده،
بونا راست گلمدیم من کی، بیر یئرده .

داننده نین

ایکینجی حکایه سی

بیر گون

قشون یئریدیر

بیر یادتلی حکمدار .

دئیر کی، منیم اولسون

گرک بوردا هر نه وار :

قوشون سسیندن توتמוש

چایین سسینه کیمی،

تورپاق - خزینه کیمی .

سیلاحلانیب حماعت،

او گون قالخیر آیاغا،

قان تۆکولور او باغا .

باخیب گؤرور حکمدار،

قیریلیر عسگرلری .

اما هئچ یئرلیرین

- قيريلمير بير نفرى .
مغلوب اولور ...
نه سردى؟
• بو نه هاراي - حشيردى .
خير گتير ير لر كى ،
بوتون يئرلى حماعت ،
سو چيلبير ، اوت قوبور
• ياراسينا او ساعت .
نيزه ، قيلينج ياراسى
• قايساقلانير ، ساغالير .
بوردا ائشيتديينه
• حكمدار حيران قالير .
امر وئرير اوردويا :
يوز مين كشيک چى قوبور
هر يئرده اوتا ، سويا .
باجارمير او ، بو يئرین
دره سيله ، داغييلا .
غضببندن تورپاغى
تاپداير آياغييلا .
گئجه لر عرشه چيخير
• گؤزونون يوخوسو دا .
حكمدار لا ووروشور :
• اوت دا ، چيچک ده ، سو دا .

مئشه لری کسیرلر،
دوغراییرلار او کی، وار .
قورویور دلی چایلار،
سوغولور بوز بولاقلار .
ان اوزاق اولکه لره
دشینیر بال مئیه لر .
ایمیز بال دادییر،
آغزیمیز آنجاق زهر .
اولولر - یاشاماغی، دیریلر -
اولدورمی اؤیره دیر بلکه بیزه؟
بو سکوتون دئدی
ندیر حافظه میزه؟!

دشمن

تاریخینده یازی

مداین تورپاغیندا
بایراق قالدیردی بابک،
عربی قیردی بابک .
کافر، حیله گر، ملعون،
آناسی - شراب ایچن،
آتاسی - غیرى معلوم .
اؤزو یاغی، حرامی،

- حلال سايدى حرامى .
- اوغول – اؤز آناسيىلا
- ائولنه بيلر، – دئدى :
- -آتا – دوغما قيزيىلا .
- اوزو بوز، اوربى داش،
- اوغرو، باشكسن، عياش .
- پوزغونلارين پناهى،
- ايگيرمى ايل او داندى
- بؤيوك، اولو الله ى .

داش دا يازى

- تاريخ بيزيم اولوبدو،
- تاريخ يازان اؤزگه لر .
- تاريخه دوشمه يىبىدى
- بيزيم تاريخى كدر،
- بيزيم تاريخى هنر .
- ايگيد آناسيام من،
- تورپاغام دوز مين ايلدى .
- يئرین صداسيام من،
- اوياغام دوز مين ايلدى .
- قيلينج قورشادى اوغوم،
- بايراق توندو الينده .

آزادلیق! - شوارییدی
بیزیم اؤز لهجه میزده،
اونون شیرین دیلینده .
زلزله باشلایاردی
نره چکسیدی بابک .
آت چاپسایدی گوئیده یوخ،
یئرده چاخاردی شیمشک .
اوریی ایپک ایدی،
نفسی چیچک ایدی،
باخیشی ملهم ایدی،
تک گولوشو - غم ایدی .
هم دوغما اوغلوم اولوب،
هم ایگید سرکردمیز .
من اونون آناسییدیم،
فدایسیدیم ده،
شک سیز !

* * *

تاریخ ایندی دانیشان،
یا قادین ایدی، تورباق؟ !
قوجا نه قدر یاخین،
قوجا نه قدر اوزاق !
باکیخانوو سوسوردو،

سو يوق گولومسييردى،
دوداغى ترپنيردى،
اؤز-اؤزونه دئيبيردى .

درى ده يازى

گاه قالخان،
گاه قيلينج،
گاه دا اوخ اولدوم،
او قدر ووروشدوم،
آخير يوخ اولدوم .
سوسماديم،
دوشمندن قيصاس آلينجا،
تور ياغى قورودوم،
تور پاق اولونجا .

سوموك ده يازى

نئچه اولكه آياقلاديم
يئر اوزونده .
چادير قوروب آخشاملاديم
ياد ائلرين گاه چؤلونده،

- گاه دوزونده .
- هر سومویوم بیر تور یاقدا،
- قرار توتوب ایندی منیم .
- نه قبریم وار،
- نه باشداشیم،
- نه وطنیم .

دیواردا یازی

- بیزیم کهر آتلارین
- گوموش قاشلی بیهری، -
- هم سنگرمیش،
- هم تابوت،
- ایگیدلردن اؤتری .
- دوشمن گلدی او کی وار،
- بیرلشیب هلاک اولدو
- بوردا خالقلار،
- طایفالار :
- آمازون،
- آوار،
- آلان،
- ذوالقدر،
- بینوهیان،
- ماساکنت،

لزگی،
بولقار،
کومیک،
خلج،
قورد،
تاتار...

باکیخانوف

نهایت، گلستان مقاویله سی،
آغیرمیش انسانین قصدی، غرضی .
یئر آلتدا سوموکلر، -
باشلار، آیاقلار،
نیزه لر، قالخانلار، دمیر پاپاقلار،
طالعلر، سنگرلر، حربی گئیملر ...
آنتیک دؤورلردن بو گونه قدر
بو قانلار، قیرغینلار ایچینده فقط،
نفوذ صاحبلری یئتیردی تورپاق :
طیبی - معنوی،
شیخ نظامی .
عالمده اونون دا باشقا عالمی .
مهستی یاشادی، یازدی، یاراتدی،
قادین بو تورپاقدا شهرته چاتدی .
خاقانی، فضولی، سید ذوالفقار،

حاجی زین العابدین... نئچه صنعتکار .

داننده نین

اوچونجو حکایه سی

بیر شکیل چکیدیلر :

قبرستان،

آلتی مئشه،

مئشه نین آلتدا شهر .

اؤزو اؤز طالعیینه

حیران قالایدی بشر .

بیر صحبت ده ائشیتیمیشدیم

بابالاردان .

یادیگاردی بو ائللردن،

اوبالاردان .

دئییردیلر،

یئرین آلتی بیر شهرمیش .

اوردا دا آی گئجه لرمیش،

گول بیترمیش،

سو آخارمیش،

قار یاغارمیش،

گون دوغارمیش .

آینابندلی ائولرین ده

- سایي چوخموش،
يئر اوزونده تايي يوخموش .
آت سوررميش،
اوخ آتارميش گلینلری .
يوز مين آتلی قوروبارميش
او شهری ...
قوناق گلسه،
قاباغینا قیز چیخارميش
شربت ایله .
اٹلچی گلسه،
آغساققالار قارشیلارميش
حرمت ایله .
دوشمن گلسه،
آتلانارميش يوز مين نفر .
گویدن اینه النرميش، -
اود نیزه لر .
زامان کئچیب،
تورپاق اولوب،
مئشه اولوب،
ایندی کهنه قبرستاندی .
صبح گلیب گووره جکلر -
گلستاندی ...

قوجا دانیشیردی،

دانیشاسییدی،

دنیانین ایشیندن اؤزو حالیدی .

قوجا دا تورپاغا قاریشاسییدی،

تورپاق ابدیدی،

باشامالییدی .

باکیخانوف

تاریخ کیتابییمیش سن دئمه بو یئر،

هر قاتی یازیلیب نیزیله، اودلا .

تورپاق انسان کیمی دانیشا بیلر،

دانیشدیرا بیلسک، بیز احتیاطلا .

سئویریک تورپاغی بیز آنا کیمی،

باشیمیز چاتسا دا، سکسنه، یوزه .

ساغ ایکن – تورپاغین بیزیک صاحبی،

سونرا – او صاحبدی سومویوموزه .

تورپاقدا هر خالقین یادیگار ایزی،

اؤز خطی، اؤز آدی، اؤز عنوانی وار .

خالقین تورپاق کیمی – سالنامه چیسی،

تورپاغین خالق کیمی یارادانی وار .

سولغون بنیزلیدی بوردیکی سحر .
یئر قورو اولسا دا، هاوا نم ایدی،
سوروشکن اولموشدو داش دوشمه لر .

بلکه ده بیر دونموش نغمه کیمیدی
هیکلر دوزومو آچیق هاوادا .
پیوتر آت بئلینده دوشونجلیدی،
بلی، چار آتلییدی، شهر پیادا .
یئنه اول کی تک گلیردی سحر،
یئنه آلیشیردی قیزیل دان یئری .
داها «شاعر» دئییب گوستر میردی لر،
پوشکینسیز قالمیشدی پوشکین شهری .

عشقی بویوک ایدی، منزلی قیسا،
نئجه ده یاریمچیق سوندو او اورک .
شاعر وطنینده تعقیب اولورسا،
او خالقین باشیندا خطا وار دئمک .
شاعر سیز بیر اولکه، یا بیر مملکت
اوجاغی سویوموش بیر ائو کیمیدی .
جغرافی اقلیم وار دنیا، فقط،
شاعر ده دنیانین سؤز اقلیمیدی .

عباسقولو آغا گئدیردی بئله،

قلبىنى سىخىردى، دىدىردى زامان .
گئىردى پتربورق كوچلريله،
بىر كسىن خبرى بوخ ايدى اوندان .

او، بوردا ان عزيز قوناق اولوبدو،
پوشكىنين آناسى... او ائو، او سحر .
ايندى زامان كئچىپ، تورپاق اولوبدو
اونا سفره آچىپ چاي سوزن اللر .

شاعرين معتبر دوستلارى ايله
گزمىشدى قول-قولا، چيىن-چيىنه .
اونون بوى-بوخونو بىر يانا، هله
واله اولموشدولار مدرىكليىنه .

او زامان پتربورق سالونلاريني
پوشكىنله ياناشى بزمىشديلر .
آغانين قوتازلى پاقونلاريني
قارتال جايناغينا بنز تمىشديلر .

گؤر نئجه دىيشدى ايللر دنياىدا،
بىلمهدى ايللرين سياستىنى .
فكرى دورولوردو، سالدیقجا يادا
شاعرين ارضروم سياحتىنى .

شیرین بیر یوخویموش دئمک یاشاماق،
ایللرین عمر و آزمیش دنیا دا .
پوشکینین باجیسی اولقادران بیر واخت
مکتوب گتیر میشدی... یوخویموش او دا .

قدیم حقیقتدی بلکه ناغیلار،
انسان دون گئیدیریب سئوینجه، غمه .
بعضا حقیقتمیش، دئمه، یوخولار،
بعضا حقیقتلر یوخویموش، دئمه ...
سفر اوستوندیدی، او گئدسیدی،
دنیا یا گلمیشدی اؤز دنیاسیلا .
شرقی گزمک ایدی فکری، نیتی
مه نی زیارت احتراصیلا .

باکیخانوف

بغدادین، دمشقین وارمی عوضی،
هله او اهراملار،

او عابده لر .

قدیم استانبولو گورمک هوه سی
باشاییر قلبیمده بو واختا قدر .

باشقادییر اقلیم لر، گونون ضییاسی،
بعضا دوشونورم گئدیپ خیالا .

شرقین تفکرو،

فکری، ذکاسی،

نور ساچیر بشرین کئچدی یولا .

* * *

گلدی محبتله او، شرقدن قاباق

پوشکینین ائوینین زیارتینه .

باش ایدی شاعره حرمت اولاراق،

بلی، صادق قالدی شرق عادتینه .

قلبینی قلبینه باغیشلامیشدی،

تور یاغا هوپموشدو یاغان بولودلا .

او، شاعر پوشکینی آلقیشلامیشدی،

پوشکینسیز بیر ائوه

باخدی سکوتلا .

-جناب باکیخانوو ...

چاغیردی بیر سس،

چینینین اوستوندن بویلاندی گئری .

تکجه دایانمیشدی دینمز-سؤیلمز،

فاضل خان، ایرانین سارای شاعری .

آغا خاطرلادی نچه ایل قاباق،

«ترکمنچای صلح»نو، همین او یئری .

اوردا گؤروشموشدو ایلک دفعه آنجاق،

اونا ال وئرمیشدی سارای شاعری .

قلبینده بیر دنیا صحبتی واردی،

بوزلار اریپردی اود نفسیندن .

سؤزونون چکیسی آغیر اولاردی،

بلکه ده شاعرین اؤز چکیسیندن .

اونون قولاغینی کسمیشدی شاهلار،

یازدیغی هجولار وجدان سسیدی .

سونرا رحم ائلمیش گویا سارایلار، -

اونا اولوم حکمو کسلسیدی .

نئجه؟

اینانسین می، اؤزودور ائله،

سانکی دیشمه ییب او واختدان فاضل .

آرازین او تایی بو تایی ایله

اوز-اوزه دایاندی بوردا ائله بیل .

بیر آن گاه سوسدولار، گاه باخیشدیلار،

هر کس اؤز قلبینین هیجانییلا .

بیر خالقی ایکییه آیرمیشدی چار،

پوشکین بیرلشدیردی اؤز عنوانییلا .

آراز بولانیردی،

باشقایدی تورپاق،

- چاغلایان نوانین تانیش سسیدی .
دیل بیر، معیشت بیر،
عادت بیر... آنجاق
هرهسی بیر اولکه تبعه سیدی .

فاضل خان

- آغا، هئچ دوشونسم، آغلیما گلمز،
نه خوش تصادف دو... سلام، علیکم سلام
سن ده منیم تانریم، گۆزگورونمز،
من سنه دعالار اوخومالییام .
قاچدیم من ایراندان بو اولکه نیزه،
خیلی وار گلمیشم ...
باشقایدی دردییم .
جناب باکیخانوو، من بوردا سیزه،
بیر ده من... پوشکینه پناه گتیردییم .
بیز بیر واخت گوروشدوک ...
من اونو دویدوم،
او بیر مملکتین قاینار سسیدی .
اونا سۆز وئرمیشدییم؛ قایداسییدییم،
او دا سۆز وئرمیشدی؛ گۆزلیسیدی .

اوردا بیر غم ایمیش، بوردا دا بیر غم،
غم لر ده دنیا دا رقیب اولورموش .

من اؤز طالعیمدن شوبه لنمیشم، -
شاعر لر - هر یاندا تعقیب اولورموش .
دقیقی - بیر سرخوش قربانی اولدو،
فردوسی - ترک ائتدی دوغما ائلاتی .
خاقانی - محبس ده سارالدی - سولدو،
بو دا شاعر پوشکین ... بونون حیاتی .

* * *

فاضل دوشوندو کی،

بو جمعیتده

اونو نشان آلان خاین الیدی .
پوشکین اولدورولن بیر مملکتده، -
شاعر لیک - نه قدر تهلوکه لیدی .

قلبینده، روحوندا گیزلی تأسف،
اؤز سسی اؤزونون هایانی اولدو .
بلکه ده بو گؤروش، یا بو تصادف،
طالعیین گیزلنپاچ اویونو اولدو؟

فاضل خان

جناب باكيخانوو ...

فكر ليسينيز،

- من ده دوشونورم بايقدان بري .
- ايندى روسيادا كيمسم سيزسينيز،
- سارايسيز قالبيدى ساراي شاعري .
- نه قالماق ممكوندو،
- داها نه گئتمك،
- قاريشيب آخايديم آرازا، كوره .
- وطنيم وار ايكن وطنسيز اولمك
- نه عقله سيغير، نه تصوره .

باكيخانوف

فاضل، درد سالمايين اوريينيزه،

دنيادي... طالع دي ...

- نه دئييم... غرض .
- پوشكين شعر يازيب، دوست دئييب سيزه،
- يوخ، بونو روسيا اونودا بيلمز .

سؤز قالير قليبنده يئنه هر كسين،

سؤز ده دوستاق اولور انسانلار كيمي .

سفر اوستوندهدير،

نئجه سؤيله سين؟ -

• باخير فاضل خانا سرري وار كيمي .

آرادا احترام،

اورکده حرمت .

- گیزلمک آغیردی، دئمک ده چتین .
- اعزامیت وئریب آغایا دولت،
- خصوصی امریله اعلاحضرتین .

- بوگون چیخمالیدی، بئلهدی قرار،
- بیر آز دا لنگیسه، باشا چاتیر آی .
- تهراندا قبولا حاضرلا شیرلار،
- یقین پولکوونیککی گؤزلییر سارای .

«ترکمنچای صلح»نون صحیفه سینده
هر بند یادیندادی،

- هر سؤز تانیشدی .
- حک اولوب ایرانین حافظه سینده، -
- ائله تاریخدی کی، اونوتمامیشدی .

باکیخانوف

- قول قویدوم بیر خالقین آیریلیغینا،
- گؤزوم ایندن بئله یول چکه جکدی .
- دنیاادا من حسد چکیرم اونا،
- او کس کی،
- بیرلییه قول چکه جکدی .

* * *

گئدير بو فكر له يانيندا فاضل،
دئسين مي، بير كلمه سؤز كيفايتدى .
تردد - بو دمده ضعيف ليك دئييل،
بلكه ده معنوى بير كئيفيتدى .

كسپر قاباغينى اسن كولك ده،
فكرده نه آخشام، نه سحر اولور .
عقل ده دوز دئيير، بو دم اورك ده،
گوج ده ايكيسى ده برابر اولور .

باكيخانوف

دئييم... من سؤزومو قوى آچيق دئييم،
بايقدان بير دويغو ازير قلبيمى .
سيزين گلميينيز، منيم گئتميم،
بير واختا دوشوبدو فاضل، ترس كيمى .
شرقه سفر يم وار، سياحتيم وار،
بلكه ده بير خيلى قالاسيام من .
سونرا دا مكه يه زيارتيم وار،
اولجه، تهراندا اولاسيام من :
قوناق صيفتيله ...
نه بيليم، بئله ...
آيديندير ساراين فكرى، نيتى .

بونو بیلیرم کی، روسیا ایله
یاخینلیق ایستییر ایران دولتی .
گرک مکتوب یازیم ائله بو آخشام،
یازیم بیلدیریم کی،
من باشقا بیر وخت .

باکیخانوف

جناب باکیخانوو... قطعی قییمارام،
سیز مکه دئدینیز... گئدین، سیز الله .

* * *

گرک لنگیدی فاضل خان اونو،
گرک ساخالاییدی بو یولدان اونو .
بیر آز اینجییدی، بیر آز کوسیدی .
نه بیلسین

طالعین اوونو نیدی؟! !

نه بیلسین، مکه ده اونو بیر سحر،
آپاریب تورپاغا دفن ائدجکلر .
وبادان اولجک قولاغی سسده،
بیر آدام یاسینی ساخلامایاجاق،
یا بیر دسمال آلیب آغلامایاجاق،
جناب پولکوونیکین مزاری اوسته .

قالاجاق اوزاقدا قریب بیر مزار،
اونو روسیادا اونوداجاقلار .
آغا طالعیندن خبرسیز گئدیر،
آغا، اوریینده باشقا حس گئدیر .
بیر عمرون حسنونو بورویور دومان،
بس هانی صداسی او سسین، اونون؟
بیر اوغلو ایته جک منیم یوردومون،
بیر قبری آرتاجاق مکه چؤلونون .

باکیخانوف

فاضل، مکتوب یازیم گرک بو آخشام،
یازیم بیلدیریم کی،
من باشقا بیر واخت.

باکیخانوف

یوخ، یوخ... اینانین کی، قطعی قییمارام،
سیز مکه دئدینیز... گئدین سیز الله!
گئدین... اماملاری زیارت ائدین،
الله بن ائویدی... آغا، سیز گئدین .

* * *

او گون یولا سالدی فاضل خان اونو،
اما اوریینه درد ائلدی کی،
گئدیب اؤتورمه دی نوادان اونو،

او گون باکیخانوو وعد ائلدی کی،
مطلق قاییداجاق، گؤروشە جکلر،
هله قوجاقلاشیب-اؤپوشە جکلر .

باکییا، قوبایا دعوت ائدجک،
اونا اؤز ائوینده حرمت ائدجک .
قاییتدی، فکرینده باشقا بیر عالم،
تزه دن کوسندی اؤز طالعیینه .
باشینی قالدیریب گؤردو کی، بو دم،
پوشکینین ائوینه گلیبیدی یئنه .

کنياز قیزی

نینا چا وچا وادزئین زمر د قوشونون یانینا خواهشه گلمه سی .
زمر د قوشونون اؤز طالعیی

«...»

فضولی

کیمین اوریننده بیر دوغو وارسا،

دئمز اورک سسی اؤتری سشدی .

محبت دنیا دا یئتیم قالارسا،

بیر کؤنول آغریسی بیر عصره بسدی .

ن.حسن زاده

گاه ائندی، گاه قالخدی داغ یوللاریندا،

کنده چاتهاچاتدا دایاندی کاروان .
ایکی نفر کئچدی یاس پالتاریندا،
قدیم بیر محله نین داروازا سیندان .

سو بودو ائله بیل ایستی اوجاقلار،
اوفوق قاشلارینی سیخ چاندی جهان .
کیمیدی، نچیدی

گلن قوناقلار؟! !

نه بیلن وار ایدی، نه بیر سوروشان .

گلدیلر فکرلی، غملی، غصه لی،
سیرلیدی، سۆزلویدو معناسی بونون .
نینا چاواوادزی – گورجو گۆزه لی،
اؤپدو اللرینی زمرد قوشونون .

بو، گۆزل قادینین سلامدان قاباق
صنعتکار قادینا ایلیک تۆهفه سیدی .
سانکی ائو بیه سی –

بو دمده قوناق، –

قوناق دا بو دمده –

ائو بیسیدی .

بو اونا، او بونا میننتدار اولدو،
وار اول، ائل عادتی – ای آنا تورپاق !

باخدی زمرد قوشو قوناغا بیر ده، -
قلبینده یئر وئردی ائویندن قاباق .

قراف پاسکئوچین ایش اوتاغیندا
بیر خالی گورموشدو شعریت ایله .
او، زمرد قوشونون سس-سوراغیندا
او واختدان گزیردی بیر نیت ایله .

او واختدان دیلینده بو سؤز، بو صحبت،
گورمک ایستیردی نور چهره سینی .
بیر قادین قلبینده اولان محبت،
یوز قلبه ساچارمیش اؤز شعله سینی .

بدبخت طالعییندن دانیشدی قوناق،
بیر سینه قفسه دنیا دار اولدو .
اونون اوریینده،
قلبینده الله،
دیلینده جمعیت گناهکار اولدو .

نینا چاواواوزی

ازیزدیر عذابی بو خیففتیمین،
عشقی تمیز ایدی گؤز یاشی کیمی .
او اولدو... من اولن محبتیمین
قالدیم یئر اوزونده باشداشی کیمی .

دنیا دا هر قلبین اؤز محبتی،
دایما یول چکیر گؤزو مرادین .
عشق ده ثروتدی - کؤنول ثروتی،
سئومک - معناسیدی بوتون حیاتین .

او، منیم قلییمده
حسلر، دو بغولار،
آرزولار، خیاللار... نلر اویاتدی .
من یول گؤزلییردیم - باغلانندی یوللار،
من ار گؤزلییردیم - تابوت قاییتدی .

قدرینی بیلمه دی اونون اؤلکه سی،
شاعر اورینی اوخشامادیلار .
حیاتی، انسانی سئون بیر کسی،
بیلیرم تور پاغا نئجه قاتدی یلار؟

نئجه قاییتدی یلار، نئجه یاتدی یلار؟
نئجه بو خبری گلیب دئدی یلر؟
نئجه چاشمادیلار، اؤلوب، - دئدی یلر .
ائه، شاعر طالعی قاریشیق اولدو،
اونون هر آدی می دئمه هنرمیش .
او اولدو - تور پاغا یاراشیق اولدو،
دئمه... قبرله ده یئر بزمیش .

چكدي اؤز كامينا بو نيت اوچون،
بزدي، يئر مندن قسمتلى ايميش .
شاعرين تابوتو - جمعيت اوچون،
شاعرين اؤزوندن قيمتلى ايميش .

بس منيم تقصيريم دئيبن، نيدى، نه؟
او منه نه وئردى سئوگيمه اوز؟ !
بوتون بير دنيانى وعد اتتى منه،
نيه... ياس پالتارى گئيىنديردى بس؟ !
قالدى قولاغيمدا سسى - صداسى،
او نئجه صنعتكار، او نئجه ارميش .
بؤيوك بير اولكه نين عقلى، زكاسى
كيچيك بير تابوتا سيغا بيلرميش .
آچدى، گئنىش آچدى يئر قوجاغينى،
نئجه سؤندوردولر يانان بير اودو .
ابدى شهرتى - روس تورپاغينين،
عمرلوک نيسگيلى - منيمكى اولدو .

* * *

قوناق دانيشيردى، دينلييردى او،
بير قلبين توكنمز غم - غبارينى .
تهران، باكيخانوو، قريبايدوف ...
چاتدى زمر د قوشو سيخ قاشلاريني .

نینا چا و چا و ادزی

حامله ای دیدیم او زامان،

بو سینمده بیر اورک .

بیز تبریزده ایکیدیک،

تهراندا بیز سیز او، تک .

سیزدن عذر ایستییرم

کی، من

آچیق دئییرم .

لیسان تۆکدو دالینجا،

گۆز یاشییمیش دنیانین .

سئلله یودو ایزی نی

منی حساس دویانین .

گۆز لدیم بو گون گلر،

صاباح گلر... گلمه دی،

خبر- اتر گلمه دی .

بیر گون آدام گلدی کی،

مکتوبو وار سفیرین .

دئدیم: - منه گؤسترین،

داندیلار آه، نه ایسه .

گویا سفیر یازیب کی،

من قایدیم تفلسه .

اؤزو ده تئز گله جک،

قافقازدا دینجه له جک .

گوردوم کی، هامی سوسور،
من دوشموشم غربته .
حکومتله قورتاریب
منله باشلامیشدیلار
دیپلوماتیک صحبتته .
آلمیشدیلار الیمدن
ازل سعادتیمی .
مندن گیزلدیردیلر
منیم فلاکتیمی .
سیرداش اولدوم من اونا،
قادین اولدوم من اونا .
آنا اولایلمدیم
من اونون اولادینا ...

* * *

نینا چاواواذئی سوسان دئییلدی،
آغبیرچک آنایدی دویان او دردی .
کدری دانیشماق آسان دئییلدی،
تزه دن یاشاییر انسان او دردی .

نینا چاواواذئی

گلدیم کی، شکلینی توخویاسینیز،
بیر کس گلشیمی بیلمه سین، آنا .

بو شکلی اوخشاییر اؤزونه یالینیز،
اونا حیات وئرین، اولمه سین، آنا .
تهراندا اینتیردیم، قافقازدا تاپیم،
قایتسین گئتدی اوزاق یوللاری .
اؤزویله عمر ائتمک ممکون اولمادی،
شکیلله یاشاییم ائویمده باری .

* * *

بیر آن اینانمادی قولاقلارینا،
شکیلینه دیکیلیب قالدی گؤزلری .
بیر واخت چای سوزموشدو قوناقلارینا،
بوردان باشلامیشدی نچه سفری .
یولونا بیر خورجون تدارک گؤروب،
اؤزو سو سپمیشدی هله دالینجا .
باخمیشدی یوللارا قاش قارالینجا .
بیر واخت ائشیتیمیشدی: عائله قوروب،
بیر کنیاز قیزی،

تزه بیر چیچک .

بویو-قامتی وار بیر فیدان کیمی،
دئمیشدی، تهراندان قاییدان کیمی،
اونو دا گؤتوروب قوناق گله جک .

عباسقولو بی ده تعریفلمیشدی،

شانينہ نہ گؤزل سؤزلر دئميشدى .
نينا نہ گؤز لى... يقين قوهومام .
«گورجو گؤز ليدى منيم ده آنام،
گؤزل موغنيدي، اعلا سسى وار،
بير آز دا سينه دن سؤز دئمه سى وار .
ائله شن قيزدى كى ...
گؤزل، مهربان »
كدر يول اوستيميش دئمه او واخندان .

(آنام زمر د قوشو، كؤنول شهپرى !
بيغدين اؤز سينه سن بو دردلىرى .
ساي گوروم بو يولدا- ايزده كيم اولوب،
قاپيندا بير دوستون يوز لپيرى وار .
او هاردان بيلسين كى، سيزده كيم اولوب،
نه بيلسين، آى آنام، نه خبرى وار .
قوناق قارشيلماق، يا يولا سالماق،
سفره لر بزمك ...

گلمه سين آسان .
او دا صنعتكارلىق ايستير آنجاق،
او دا بير صنعتدى، اصلينه باخسان...)

اونلار باخيشديلار مهري-الفتله،
اور كده اود اولدو، نفسلرده بوز .

نینا چا وچا وادزی اونا حرمتله

بریلیانت اوزاتدی :

- بو... البور جونوز .

کاینات گۆز و نده سؤنموشدو سانکی،

اما نور ساچیردی الینده داش-قاش .

ایری بیر گیله یه دؤنموشدو سانکی،

اوو جونا دوشموشدو گۆز و نده کی یاش .

اوتاقدا بیر سکوت، آرادا شکیل،

چینیینه ایمیشدی نینا باشینی .

ائله بیل قادینا داش-قاشی دئییل،

البور جو وئریردی او، گۆز یاشینی .

گۆزل گورجوستانین گۆزل قادینی،

دول گۆزل... طالعین انصافی وارمی؟

ایتیریب ان نادر بریلیانتینی،

هئچ اوندان بریلیانت آلماق اولارمی .

دنیانین قصاصی آلینیب اوندان،

غمینین بلکه ده قدری یوخدو .

اؤزو بو منزله قدم قویاندان

بریلیانتا دؤنوب، خبری یوخدو .

باخدی زمرد قوشو

فکرینده قیام،

گۆزلرین تنبه ی شدتلی اولدو .

اونون عالیجناب باخیشی بو دم،

یوز قات بریلانندان قیمتلی اولدو .

نینا حس ائتدی کی، خطرینه دیدی،

سهوی اولمامیشدی بونجا هئچ زامان .

باشقا بیر آهنگله عذر ایسته دی،

بو دم کنیاز قیزی

زمرد قوشوندان .

گۆردو کی، هر شئیدن سۆز قیمتلیدی،

سیخیلیدی، چکیندی بیر قوناق کیمی .

گۆردو کی، ساده دیر او تورپاق کیمی،

اما داغلار قدر عظمتلیدی .

نئجه ده ظریفمیش اونداکی اورک،

سۆزو، کلامی دا اورک سسیمیش .

یانیندا هر سۆزون چکیسی گرک،

هر گۆزو – بیر قیمت ترزیسیمیش .

بو سس سیز ناله نی دویدو صنعتکار،

او قلبین، بو قلبین آغریسی بیردی .

بیر گولن گۆردونمو یوز معنا آختار،
یوز آغلیان گۆرسن - معناسی بیردی .

ز مرد قوشو

حالالدير گلديين بو ائو، بو اوجاق،
بیر قوه گتیریب بو کنده سنی .
گۆزوندن تانیدیم گۆرنده سنی،
اما هئچ آغلیما گلمزدی ...
هئچ واخت .
دوزو، ائشیتیمیشدیم من ده بیر زامان،
عباسقولو آغا باکیخانوودان .
سونرا قریباید بیر دفعه دئدی،
سنی، سۆز وئر میشدی،
گتیر سیدی .
گۆر ایندی... طالعیین گردیشینه باخ،
من اونا دئمیشدیم، دئمیشدیم او واخت، -
شکلینی خالییا توخویام، هؤرم،
سن بیزه گلنده هدیه وئرم .

* * *

بیر خالی گتیردی، دوروب باخدیلار،

- سئلره، سولارا دؤنوب آخديلار .
- نينا چاواواذئی اؤزويدو، بلی .
- قادین نه دئيردی، دوزويدو، بلی .

زمر د قوشو

توخودوم... دئديم کی، اؤزو قايیدار،
نيه بئله اولدو... نيه بو اووسون؟
او کی، قايیتمادی، سن اؤزون آپار،
قوی اونون آدیندان هديم اولسون .

آپار... بو سنیندی... آپار ائوینه ...
بیلیرم آغیردی بو هیجران، بو غم .
بو دا کی، شکلیندی –
وئر میشدی منه،
دئمیشدی ایتیرمه... ایتیرمیشم .

* * *

بیر عمره توفانلار یوروشو اولدو،
دوندو نفسینه سویوق کولیین .
گؤر هاردا – اوغورسوز گؤروشو اولدو :
خوشبخت شکیل ایله بدبخت طالعیین .
ایندی ایکی اولدو، اول بیر ایدی،
سئوینج بیر اوزدیددی، کدر بیر اوزده،

آخسام بیر اوزدیدى، سحر بیر اوزده،
باش آچا بیلمه‌دى... دنیا سیرر ایدی .
دنیاى دیشمک؟ !

یوخ، ممکون دئییل،

بورودو حسنونو قاتی دومان، چن .
او ائله دوندو کی،

بیر آن ائله بیل، -

طبیعی گوروندو شکلی اوزوندن .
نه سوزلر، فکرلر گلدی دیلینه؟!
نه دئسین. یادیندان چیخیبیدی آدی .
عمرونده ایلک دفعه او اوز شکلینه
حسدله، حسرتله
باخدی، دویمادی .

یالوارماق ایسته‌دی زمرد قوشونا،
اورک بوشالمادی، سوزو آز ایدی .
آه، بو چتین گلدی، آر گلدی اونا،
سوز تاپا بیلمه‌دی... کنیاز قیزییدی .

دؤزدو آغریسینا هر اذیتین،
توتولوب، اوسته‌لیک باتدی بو غمه .
اوریین دردینه تابلاماق چتین،
اوریی گزديرمک آسانمیش. دئمه .

* * *

- گئتى نينا چاواواڊزى،
داغيلميشدى فكري، هوشو .
كدريني اوزو چكدى
او بدبختين -
زمر د قوشو .
قوهوملارى بير ضابطدن
توندو خبر، -
او ضابط كى،
بير واخت قوناق گلميشديلىر .
اوندا قوجا... ائو ييه سى... او ساغ ايدى .
اوندا عباسقولو آغا،
شاعر پوشكين قوناق ايدى .
ائشيتدى كى، اولوب شاعر .
مين غم يئدى .
«كىمسسىزميش.» بير سوز دئدى .
باكيخانوو غربتدهدى نه زاماندى،
بوردا هامى نيگاراندى
«اولدو قوجا ناحق يئر،
من اولمديم .
تاپشيريلىدى او حق يئر .
غريب شاعر... حيف سنه .

بنده نئجه قییدی گؤرن

الله ین او ائلچیسینه .

هله بیزیم عباسقولو ...

گئدر-گلمز اولدو یولو .

بیلمن یوخدو،

خبر-اتر، یئری-یوردو؟ ..

یازیق قادین اووسونلایب

قورویوردو ...

* * *

او گونون سحری اویاندی اثرکن،

گؤردو کی، بئله بیر سحر گؤرمه ییب .

بیر الی توتولوب، دوشوب قوه دن،

عصبلر، دو بغولار تاب گتیرمه ییب .

داها قورولمادی خاناسی اونون،

آغریسی، آجیسی جانینا دوشدو .

آلنینی تر باشدی زمرد قوشونون،

قیربلدی قانادی، یانینا دوشدو .

اورک بیر نغمه یه، ال ایشه حسرت،

ایلمه لر، آرغاجلار آرادا قالدی .

اوچماق ایستییردی ... زمرد قوشویدو،

گؤردو کی، دنیادان سس-صدا قالدی .

گزدی محل-محل بو سس، بو صدا،
خبر آغیر گلدی یاخینا، یادا .
ترلانین یوخوسوز گؤزو سمادا،
ککلیین خیناسی قایادا قالدی .

هر کلام بیر عصرین معناسی ایمیش،
هر معنا بیر عمرون ضیاسی ایمیش .
بو دنیا صحبتلر دنیاسی ایمیش،
اوندان دا بو صحبت دنیا قالدی .

اُپیلوق (سونلوق)

چاتدی اوزاق منزیلینه
نهایت، الهام،
آیریلیریق بیز اوخوجوم ...
یئتیشدی زامان .
ان مقدس حسلریمدن
من آیریلیرام، -
اؤز-اؤزومدن آیریلیرام
اصلینده، اینان .

سیاره‌دن - سیاره‌یه
یئتیشمک اوچون،
آیریلیرام من پیلله‌لی

راکتلر کیمی .
آچیلیرام گولر اوزلو
بیر سحر کیمی،
نور سپیرم چمنلره
هر چیچک اوچون .

دئیین، نه واخت باشلامیشام
من بو اثری؟
دئیین، نه واخت آی دولاندی،
باشا چاتدی ایل؟
اثر یازان من اولسام دا
ایلك گوندن بری،
اثر اما سیزیئکی دیر،
منیمکی دئییل.
اوربیمی باغلادیم من
زمرد قوشونا،
اونون قادین وقارییدی
ان اوجا داغلار .
آد قویمادیم اثر بویو
قصداً من اونا، -
اوندان بیزه آذربایجان
قالدی یادیگار .

نئچه آدسیز صنعتکاری

ایتیردی زامان،

نفسینده، نغمه سینده،

• حسوننده ایشیق .

او دا منیم آنام کیمی

کؤچدو دنیادان،

بو مزاردان او مزارا

• کؤچدو او یازیق .

اؤلدو نینا چاواواذزی -

اؤلدو وبادان،

نه آغیرمیش بو دنیانین

• قصدی - غرضی .

دول گؤز لین نغمه لری

مهربان سسی

آراقوادا، کور چاپیندا

• قالدی او واختدان .

حاجی محمد عصیانلاری

چکدی نه قدر،

بیلمه دیلر - سلاح توتان

• حاجی قیزییدی .

بو تورپاقدا او ایلیک قادین

عصيانچيسییدی،

هلاک اولدو کیشی کیمی ...

هئچ بیلمه دیلر .

شاهزاده نین مصیبتی

دوشدو دیلله؛

اؤز قارداشی تاختا-تاجا

صاحب اولان گون،

چیخارتدیردی گؤزلرینی

ریاست اوچون،

قان قاریشدی آرازداکی

داشقین سئلره .

بوردا وطن دئییه-دئییه

اؤلدو وطنسیز،

صنعت عشقی قانادینا

آلدی فاضلی .

بورولغاندان بورولغانا

سالدی فاضلی،

اؤزون بونا شاهد اولدون،

ای قوجا تیفلیس !

قفقاز منیم ائویم اولدو،

اٹشییم اولدو،
قفقاز – پوشکین الہامینین
بئشیی اولدو .
روسایادا – او الہاما
گوللہ آتدیلار،
بوردا – قفقاز تور کجه سینده
یاس توتدو داغلار .

۱۹۷۶

...قالخین،
بیخیلما بین اوزوقوبولو،
دوشمن سئوینمه سین،
سینماییم من ده .
ایلیب گول قویاق خیابان بویو
بیز بئلہ ایلیک اییلنده ده ...

اتك يازيلار

۱. ترجمه مؤلفيندير (رئد).
۲. سون دؤرد ميصرع سننوزورا طرفيندن اختصار انديلميشدى .
(ترجمه م.موشفيقينيدير - رئد).
۳. ترجمه مؤلفيندير (رئد).
۴. ترجمه: مؤلفيندير (رئد).
۵. ايران شاهينين چارا گؤندردىي مکتوبدان
(ترجمه مؤلفيندير(رئد)).
- ۶.دئيلنه گؤره او دؤورده روسيادا شاعره - سؤز اويدوران كيمي باخير و قيز
وئرميرديلر (مؤلف).
- ۷.قاراباغ» پولكو نظرده توتولور (مؤلف) .
- ۸.ترجمه مؤلفيندير (رئد).
- ۹.كونووى - گؤزتچيلر (رئد).
۱۰. ترجمه مؤلفيندير (رئد).
- ۱۱.نيكولاي پاولوويچ رومانوو - چار روسياسينين امپراتورو (رئد).
۱۲. پوبلى اوويدى نازون - قديم روما شاعرى. دوناي ساحليرينه سورگون
انديلميش، اورادا دا اؤلموشدور. ب.ا. ۱۷. (رئد).
- ۱۳.اوكتاويان آوقوست - قديم روما امپراتورو (رئد).

۱۴. آ. پوشکینین دوستو، شاعر ژوکووسکی (رئد).
۱۵. شیخ شامیلی «امام» دئییه چاغیریر دیلار (رئد).

کتابین ایچیند کیلر

- ۴-----زمرد قوشونون قانادلاریندا
۱۰-----پرولوق (اونلوق)
۱۲-----کاروان
۲۷-----زمرد قوشو
۴۴-----شاهزاده (ولیعهد)
۶۷-----ائلچی
۷۳-----محبت
۹۹-----گولله (گلوله)
۱۱۶-----هارای
۱۴۰-----تورباغین یاشیدی
۱۵۹-----شاعرین طالعی
۱۷۳-----کنیاز قیزی
۱۹۰-----اپیلوق (سونلوق)

Rusiya səfiri şair Aleksandr Qriboyedovun İranda qətili və İran şahının ən qədim "Kuh-i-Nur" brilyantını Rusiya çarına üzürxahlıq niyyətilə, nüfuzlu bir heyətlə (Fazil Xan Şeyda və vəliəhd) göndərməsi barədə tarixi yaddaş.

روسيا سفیری شاعر آلکساندر قریبایدوون ایراندا قتلی
و ایران شاهینین ان قدیم «کوه نور» بریلیانتینی روسیا
چارینا اوزورخاهلیق نیتیله، نفوذلو بیر هیئتله (فاضل
خان شیدا و ولیعهد) گؤندرمهسی بارهده تاریخی یادداش.

Nəriman Həsənzadə

ZÜMRÜD QUŞU

(Poema)

Çevirdi : *Hüseyn Şərqidərəcək SOYFÜRK*

Bakı Gənclik nəşriyyatı -1976

Tehrən xudafərin yayım-2024